

Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen

Att komma överens om upphovsmannaskapet
till vetenskapliga publikationer

Agreeing on authorship.
Recommendation for research publications

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN
FINNISH NATIONAL BOARD ON
RESEARCH INTEGRITY TENK

Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen
Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suositus 2018

**Att komma överens om upphovsmannskapet
till vetenskapliga publikationer**
Forskningsetiska delegationens rekommendation 2018

Agreeing on authorship
Recommendation for research publications
Finnish National Board on Research Integrity TENK 2018

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 6/2019
Forskningsetiska delegationens publikationer 6/2019
Publications of the Finnish National Board on Research Integrity TENK 6/2019

ISSN 2490-161X (pain.)
ISSN 2669-9427 (pdf)

Toinen, uudistettu painos

Tutkimuseettinen neuvottelukunta/
Forskningsetiska delegationen/
Finnish National Board on Research Integrity TENK
Snellmaninkatu 13
00170 Helsinki
Finland

Toimituskunta / redaktion / editorial staff:
Pekka Louhiala (pj./ordf./chair), Katja Fält, Iina Kohonen (siht./sekr./secretary),
Rainer Oesch, Janne Pölonen, Sanna Kaisa Spoof.

1. Suosituksen soveltaminen ja toimeksianto	7
2. Tekijyys osana hyvää tieteellistä käytäntöä	8
2.1. Mitä on tekijyys/kirjoittajuus tutkimusjulkaisussa	8
2.2. Kirjoittajuuden mukana tulee myös vastuu sisällöstä	9
2.3. Tekijyys ei liity työsuhteeseen	9
2.4. Väitöskirjan tekijyys	9
3. Tekijyyteen liittyviä ohjeita ja suosituksia	10
3.1. Tekijyys HTK-ohjeessa	10
3.2. Tekijyys tutkijan ansioluettelossa	10
3.3. Kansainvälisiä ohjeita	11
4. Tekijyyteen ja sen loukkaamiseen liittyviä käsitteitä	13
5. Muistilista tutkimushankkeen osapuolille tekijyydestä sopimiseksi	17
5.1. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa	17
5.2. Tutkimustyön aikana	18
5.3. Tutkimuksen julkaisuvaiheessa	18
5.4. Tutkimushankkeen päätyttyä	19
Ohjeita ja suosituksia	20
Liite 1. Taulukko työkaluksi tekijyyden pohtimiseen	21
Liite 2. Esimerkki kirjoittajaluettelon laatimiseen	22
Liite 3. Åbo Akademin esimerkki sopimusmallipohjasta tekijyyden määrittämiseksi	23

1. Rekommendationens tillämpning och uppdrag	25
2. Upphovsmannaskap som en del av god vetenskaplig praxis	27
2.1. Vad är upphovsmannaskap/författarskap i en forskningspublikation?	27
2.2. Författarskap innebär också ansvar över innehållet	28
2.3. Upphovsmannaskapet saknar samband med anställningsförhållandet	28
2.4. Upphovsmannaskap till doktorsavhandlingar	29
3. Anvisningar och rekommendationer om upphovsmannaskap	30
3.1. Upphovsmannaskap i GVP-anvisningarna	30
3.2. Upphovsmannaskap i forskarens meritförteckning	30
3.3. Internationella anvisningar	31
4. Begrepp som rör upphovsmannaskap och kränkning därav	33
5. Minneslista för överenskommelse om upphovsmannaskap bland parterna i ett forskningsprojekt	38
5.1. I planeringsskedet	38
5.2. Under forskningsarbetet	39
5.3. I publiceringsskedet	39
5.4. När forskningsprojektet slutförts	40
Anvisningar och rekommendationer	41
Bilaga 1. Tabell för att fastställa upphovsmannaskapet	42
Bilaga 2. Exempel för upprättande av författarförteckning	43
Bilaga 3. Åbo Akademis avtalsmall för fastställande av upphovsmannaskap	44

1. Application and mandate of the recommendations	47
2. Authorship as part of responsible conduct of research	48
2.1. What is authorship in research publications?	48
2.2. Authorship comes with responsibility for the content	49
2.3. Authorship is not connected to employment contract	49
2.4. Authorship of a PhD dissertation	49
3. Guidelines and recommendations on authorship	50
3.1. Authorship in the RCR guidelines	50
3.2. Authorship in the researcher's cv	50
3.3. International guidelines	51
4. Terms associated with authorship and authorship misconduct	53
5. Authorship agreement checklist for participants in a research project	58
5.1. When planning the research	58
5.2. During the research	59
5.3. At the research publication stage	59
5.4. At the end of the research project	60
Guidelines and recommendations	61
Appendix 1. Table for assessing authorship	62
Appendix 2. An example for creating a list of authors	63
Appendix 3. The authorship model of Åbo Akademi University	64

Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suositus 2018

1. Suosituksen soveltaminen ja toimeksianto

Tieteellinen julkaiseminen on tutkijoille tärkeä meritoitumisen tapa. Tieteellisissä yhteisjulkaisuissa käytännöt vaihtelevat tieteen- alakohtaisesti sen suhteen, ketkä meritään julkaisun kirjoittajiksi ja muiksi tekijöiksi. Jos tutkimusta tehdään ryhmässä, ei aina ole selvää, missä järjestyksessä ja keiden nimet julkaisun tekijä- tai kirjoittajaluetteloon tulisi merkitä. Tällöin tekijyydestä saattaa syntyä kiista, jota on jälkikäteen hankala selvittää.

Kiistojen ennaltaehkäisemiseksi Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) päätti vuonna 2016 laatia Suomessa työskentelevien tutkijoiden käyttöön suosituksen tieteellisten yhteisjulkaisujen tekijyydestä sopimiseksi. Suositus täydentää TENKin yhdessä tiedeyhteisön kanssa laatimaa *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* (2012) -ohjetta.

Suositus on yleisohje, joka on tarkoitettu otettavaksi huomioon kunkin tieteenalan vakiintuneiden käytänteiden rinnalla. Suosituksessa ei esimerkiksi määritellä yksityiskohdaisesti, keiden nimet tutkimusjulkaisussa tulee mainita. Suosituksessa ei myöskään käsitellä tekijänoikeuslaissa säädettyä tekijänoikeutta eikä aineiston omistus- tai käyttöoikeuksia.

Yksittäiset tieteenalat tai esimerkiksi tieteelliset seurat voivat suosituksen pohjalta laatia omia suosituksiaan, jotka voidaan

julkaista TENKin verkkosivuilla.

Suosituksen laatineen työryhmän puheenjohtajana toimi TENKin varapuheenjohtaja, yliopistonlehtori Pekka Louhiala (Helsingin yliopisto) ja muina jäseninä tieteenala-asiantuntija Katja Fält (Tietoarkisto), professori Rainer Oesch (Helsingin yliopisto), suunnittelija Janne Pölönen (Julkaisufoorumi) ja pääsihteeri Sanna Kaisa Spoof (TENK). Sihteerinä toimi projektipäällikkö Iina Kohonen (Vastuullinen tiede -hanke, TENK ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta TJNK).

Suositus pohjautuu tutkimusorganisaatioiden TENKille toimittamiin tietoihin hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyistä sekä eri tutkimusalojen tekijyyden määrittelyä selvittävään kyselyyn, jonka TENK lähetti Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenseuroille syksyllä 2016.

Suositus löytyy TENKin verkkosivuilta myös ruotsiksi ja englanniksi. Se on valmistunut osana opetus- ja kulttuuriministeriön vuosina 2015–2018 rahoittamaa hanketta Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta: tekijyys, tiedon kuratointi ja hyvät tiedeviestinnän käytänteet (OKM/122/524/2015).

Suositus hyväksyttiin TENKin kokouksessa 14.12.2017. Se luovutettiin opetusministeri Sanni Grahn-Laasoselle 24.1.2018.

2. Tekijyys osana hyvää tieteellistä käytäntöä

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) saa tiedon kaikista Suomessa tehdyistä hyvän tieteellisen käytännön (HTK) loukkausilmoituksista. Viime vuosina tekijyyskiistat ovat olleet kasvussa niin Suomessa kuin maailmanlaajuisestikin. Kiistat tulee selvittää ennen kuin käsikirjoitus lähetetään julkaistavaksi, sillä pahimmillaan ne johtavat hyvän tieteellisen käytännön (HTK) loukkaustutkintaan. Syntyy viin kiistoihin liittyy usein vääriä odotuksia ja huonoa tai olematonta kommunikointia tutkimushankkeen jäsenten kesken. Niiden selvittäminen on jälkikäteen hankalaa, jos tutkimusjulkaisun tekijöitä ei ole sovittu etukäteen. Tämän suosituksen tarkoitus helpottaa keskustelua tekijyydestä.

2.1. Mitä on tekijyys/kirjoittajuus tutkimusjulkaisussa

Tekijyydellä tarkoitetaan tässä suosituksessa kaikkea toimintaa tutkimustiedon tuottamiseksi ja mahdollistamiseksi. Tutkimuseettikan näkökulmasta tekijällä/kirjoittajalla (*author*) tarkoitetaan henkilöä, joka on osallistunut tieteellisen artikkelin tai muun julkaisun tekoon niin merkittävällä panoksella (*contribution*), että hänet tulee mainita julkaisun tekijä- tai kirjoittajaluettelossa. Tässä tekijyyskäsite on laajempi kuin tekijänoikeudessa. Kirjoittajaluetteloon tai toimittajaksi merkityt henkilöt voivat lisätä asianomaisen julkaisun julkaisu- luettelonsa.

Kaikkea osallisuutta ei tarvitse huomioida kirjoittajaluettelossa eikä kirjoittajaluettelossa maininta aina edellytä varsinaista julkaisun kirjoitustyötä. Mikäli julkaisua varten tehty työ

ei ole laadultaan sellaista, että henkilö tulisi mainita kirjoittajaluettelossa, voidaan hänen panoksensa kuvailla julkaisun kiitoksissa (*acknowledgements*). On myös huomioitava, että vaikka osallisuus ei oikeuttaisi mainintaan kirjoittajaluettelossa, saattaa henkilöllä olla tekijänoikeus tiettyihin julkaisun osiin, esimerkiksi kuvitukseen.

Tieteenalakohtaiset käytännöt vaihtelevat sen suhteen, kuka merkitään julkaisun kirjoittajaluetteloon. Julkaistun artikkelin tekstin kirjoittamisen lisäksi esimerkiksi tutkimuksen ideointi tai suunnittelu, tutkimusaineiston tuottaminen, analyysi tai tulkinta, työssä hyödynnettyjen materiaalien tai menetelmien kehittäminen, kokoomateoksen toimittaminen tai esimerkiksi tutkimusta havainnollistavien kuvien laatiminen ovat kaikki kontribuutioita, joiden merkitsemisestä julkaisuun tulee sopia.

Yksittäisen julkaisun tekijyydestä sovit- taessa on tärkeää, että sovittu käytäntö on asianomaisen tieteenalan yleisesti hyväksymä ja että kaikki, joita asia koskee, ovat valinnasta tietoisia. Etenkin monitieteisissä ja kansainvä- lisissä hankkeissa tieteenalakohtaiset erot on hyvä tiedostaa ja niiden yhteensovittamisesta on neuvoteltava hyvissä ajoin.

Kiistojen ennaltaehkäisemiseksi TENK suosittelee, että tutkimushankkeisiin osallis- tuvat tutkijat ja muut yhteisjulkaisujen laatijat aloittavat vastuullisen tutkijan tai tutkimusryh- män johtajan johdolla keskustelun tekijyyden periaatteista jo tutkimuksen suunnitteluvai- heessa, hyvissä ajoin ennen käsikirjoituksen tarjoamista julkaisijalle.

Periaatteista on hyvä myös sopia kirjallisesti ja keskustelua tulee käydä koko tutkimushankkeen ajan toistuvasti niin, että käsikirjoituksen valmistuttua kaikille on selvää, millainen kontribuutio oikeuttaa esimerkiksi nimen mainintaan kirjoittajaluettelossa ja millä periaatteella tekijöiden järjestys luettelossa syntyy.

2.2. Kirjoittajuuden mukana tulee myös vastuu sisällöstä

Tutkimustyöhön osallistunut saa tekijyyden myötä tunnustuksen tekemästään työstä, mutta samalla hän sitoutuu kirjoittajana ottamaan vastuun julkaistun tutkimuksen sisällöstä ja sen tuloksista. Jollei julkaisussa toisin mainita, jakavat kirjoittajaluettelossa mainitut tekijät vastuun koko julkaisusta yhteisvastuullisesti.

Monitieteisissä tai laajoissa tutkimushankkeissa tutkimusjulkaisuun saattaa sisältyä hyvin eriytyneitä tutkimusosia, jolloin voi käytännössä olla mahdotonta vaatia kaikkia kirjoittajalistaan merkittyjä ottamaan vastuun työn jokaisesta vaiheesta. Tällöin yksi mahdollisuus on avata tekijöiden roolia (*contributorship*) julkaisun kirjoittajaluettelon yhteydessä. On kuitenkin hyvä, että ainakin yksi valittu niin sanottu vastaava tekijä/kirjoittaja (*guarantor*) ottaa vastuun koko julkaisun sisällöstä.

2.3. Tekijyys ei liity työsuhteeseen

Vaikka tekijyydestä voidaan pitkälti sopia, ei niin sanotusta tekijänkunniaista, oikeudesta tulla tunnustetuksi tekijänä, voida luopua työsuhteissa tai muissa sopimuksissa. Tämä on tärkeää paitsi tutkijan ansioitumisen kannalta, myös tekijyyden myötä syntyvän

tutkimuseettisen vastuun tähden. Lausunnoissaan TENK on linjannut, ettei ole merkitystä, millaisessa opiskelija- tai palvelussuhdeasemassa henkilö on tai on ollut, kun arvioidaan, tulisiko hänet mainita julkaisun tekijänä. Kysymys tekijyydestä riippuu yksinomaan siitä, millaisen tieteellisen panoksen henkilö on antanut tutkimuksessa esitettävän tiedon tuottamiseen.

2.4. Väitöskirjan tekijyys

Väitöskirjaan liittyvistä tekijyyssuhteista on sovittava hyvissä ajoin. Mikäli artikkeliväitöskirja koostuu yhteisartikkeleista, on ohjaajien lausunnosta tai muusta selvityksestä käytävä ilmi, mikä on ollut väittelijän oma osuus artikkelissa ja sen taustalla olleessa tutkimushankkeessa. Väittelijä ja ohjaaja sopivat ohjauksessa artikkeliväitöskirjassa noudatettavista tekijyyden periaatteista ja siitä, miten esimerkiksi mahdollisten avustajien osuus huomioidaan.

Väittelijällä on aina tekijänoikeus väitöskirjaansa. Tämä koskee sekä monografian että artikkeliväitöskirjan tekijää. Lisätietoja löytyy TENKin ja Suomen yliopistot UNIFI ry:n laatumista suosituksista, jotka käsittelevät tutkimuseettisiä näkökohtia väitöskirjan ohjaus- ja tarkastusprosessiin.

3. Tekijyyteen liittyviä ohjeita ja suosituksia

3.1. Tekijyys HTK-ohjeessa

Kaikki Suomen yliopistot ja suurin osa tutkimuslaitoksista sekä ammattikorkeakouluista ovat sitoutuneet Tutkimuseettisen neuvottelukunnan *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* -ohjeeseen (HTK-ohje 2012).

HTK-ohjeessa otetaan kantaa tekijyyteen seuraavasti:

Tutkimushankkeessa tai tutkimusryhmässä sovitaan ennen tutkimuksen aloittamista tai tutkijoiden rekrytointia kaikkien osapuolten – niin työnantajan, vastuullisen tutkijan (principal investigator) kuin ryhmän jäsenten – oikeudet, tekijyyttä koskevat periaatteet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineistojen säilyttämistä ja käyttöoikeuksia koskevat kysymykset kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla.

HTK-ohjeen mukaan hyvää tieteellistä käytäntöä loukkaa

- muiden tutkijoiden osuuden vähättely julkaisuissa, kuten mainitsematta jättäminen, sekä puutteellinen tai epäasiallinen viittaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin
- tekijyyden manipulointi esimerkiksi sisällyttämällä tutkimukseen osallistumattomia henkilöitä tekijäluetteloon tai niin sanotun haamukirjoittajan tekemän työn hyväksyminen tutkijan omiin nimiin.

Loukkaukset voivat olla joko vilppiä tai piittaamattomuutta hyvästä tieteellisestä käytännöstä.

Tekijyyteen liittyvät periaatteet on sovitettava ennen käsikirjoituksen lähettämistä julkaisijalle. Jos tekijyydestä syntyy kiistaa käsikirjoituksen julkaisijalle lähettämisen jälkeen eikä asiassa päästä sopuun, on asia selvitettävä virallisessa HTK-prosessissa. Asiaa ei voi jälkikäteen sovittaa esimerkiksi tarjoamalla korvaavaa tekijyyttä toisessa julkaisussa.

3.2. Tekijyys tutkijan ansioluettelossa

Nimi kirjoittajaluettelossa on tutkijalle ansio, jonka hän voi merkitä julkaisuluettelonsa. Suomessa tutkimusorganisaatiot ja tutkimusta rahoittavat tahot edellyttävät, että heille osoitetut tai heidän tutkijayhteisössään laaditut hakuasiakirjat (hakemus, ansioluettelo, julkaisuluettelo, portfolio) noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK), Suomen yliopistot UNIFI ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry ja Suomen Akatemia ovat yhdessä laatineet mallin hyvän tieteellisen käytännön mukaiseksi ansioluetteloksi. Tutkijan ansioluettelomallilla pyritään ohjeistamaan ansioluettelon laatijaa tutkimuseettisestä näkökulmasta siten, että ansiot tulisivat esille mahdollisimman kattavasti, totuudenmukaisina ja vertailukelpoisina.

Merkittessään julkaisujaan ansio- tai julkaisuluettelonsa tutkijan on huolehdittava, että myös kaikki tekijyyteen liittyvät yksityiskohdat (mm. tekijöiden järjestys) ovat kuten julkaisuun on merkitty. Jos epäillään, että tekijäluetteloa on ansioluettelossa, muissa

hakuasiakirjoissa tai niiden käännöksissä väärin, asia voidaan käsitellä TENKin ohjeiden mukaisesti HTK-loukkausepäilynä.

3.3. Kansainvälisiä ohjeita

Monet julkaisijat ohjeistavat tekijyydestä omilla ohjeillaan. Laajasti tunnettu esimerkki on lääketieteellisten tiedelehtien päätoimittajien (International Committee of Medical Journals Editors, ICMJE) ohjeistus (ns. Vancouver-ohje), jossa suositellaan tekijyyden määrittelyyn seuraavia neljää kriteeriä:

1. merkittävä osallistuminen (*substantial contribution*) tutkimuksen ideointiin ja suunnitteluun, aineiston keräämiseen tai aineiston analysoimiseen ja tulkitaan JA
2. artikkelin luonnosteleminen tai sen kriittinen tarkistaminen siten, että on merkittävästi vaikuttanut sen sisältöön JA
3. lopullisen julkaistavan version hyväksyminen JA
4. vastuun ottaminen työn jokaisesta vaiheesta varmistuen, että hyvää tieteellistä käytäntöä on noudatettu työn kaikissa vaiheissa.

ICMJE-ohjeistuksen tarkoitus ei ole sulkea pois mahdollisia tekijöitä. Ohjeissa todetaan, että kaikille, jotka ovat osallistuneet tutkimuksen ideointiin ja suunnitteluun, aineiston keräämiseen tai aineiston analysoimiseen, pitää tarjota mahdollisuus osallistua tutkimuksen perusteella kirjoitettavan käsikirjoituksen suunnitteluun,

arviointiin ja lopulliseen hyväksymiseen, ja näin ollen mahdollisuus mainintaan kirjoittajaluettelossa.

Eurooppalaisten tiedeakatemioiden yhteistyöjärjestö ALLEA (All European Academies) julkaisi keväällä 2017 uudistetun version tutkimuseettisistä toimintaohjeista *The European Code of Conduct for Research Integrity – Revised edition*. Ohje ottaa tekijyyteen kantaa seuraavasti:

- Kaikki julkaisun kirjoittajaluettelossa mainitut henkilöt (tekijät) ovat vastuussa julkaisun sisällöstä, ellei julkaisussa toisin ilmoiteta.
- Julkaisun kaikki tekijät sopivat yhteisesti julkaisun tekijäluettelon järjestyksestä ja ottavat huomioon, että tekijyys edellyttää merkittävää panostusta tutkimuksen suunnitteluun, keskeisen tutkimusaineiston keruuseen tai tulosten analyysiin tai tulkintaan.
- Tekijät pitävät huolta siitä, että heidän tutkimustuloksensa tulevat kollegojen tietoon viivyttyksettä, avoimesti, läpinäkyvästi ja täsmällisesti, ellei toisin ole sovittu. Tekijät viestivät tutkimustuloksistaan rehellisesti suurelle yleisölle sekä perinteisessä että sosiaalisessa mediassa.
- Tekijät ottavat tarkoituksenmukaisesti huomioon toisten osapuolten keskeisen panoksen tai heiltä saamansa henkisen panoksen. Tämä koskee yhteistyökumppaneita, avustajia ja rahoittajia, jotka ovat omalta osaltaan edistäneet kyseistä tutkimusta. Tekijät viittaavat tutkimuk-

seensa liittyviin muihin tutkimuksiin ja tutkimuskirjallisuuteen asianmukaisesti.

- Tekijät ilmoittavat kaikki mahdolliset jääviytensä ja eturistiriitansa sekä tutkimuksen tekoon tai julkaisemiseen saamansa taloudellisen tai muun tuen.

- Tekijät ja julkaisijat tekevät korjauksia tai vetävät julkaisun tarvittaessa pois noudattamalla selkeitä käytäntöjä ja perusteluja. Tutkijoille katsotaan eduksi julkaista korjauksensa nopeasti julkaisemisen jälkeen.

- Tekijät ja julkaisijat pitävät oletusten vastaisia tuloksia yhtä arvokkaina, julkaisukelpoisina ja viestittävinä kuin oletusten mukaisiakin tuloksia.

- Tutkijat noudattavat yllä kuvattuja laatukriteerejä riippumatta siitä, julkaistaanko tutkimus perinteisessä tilauksiin perustuvassa tieteellisessä julkaisussa, avoimessa julkaisussa tai missä tahansa muussa julkaisumuodossa.

Lisää ohjeita ja suosituksia tekijyydestä on lueteltu tämän suosituksen lopussa.

4. Tekijyyteen ja sen loukkaamiseen liittyviä käsitteitä

Anastaminen (*misappropriation*)

Anastaminen on vilppiä, ja sillä tarkoitetaan toisen henkilön tutkimustuloksen, -idean, -suunnitelman, -havaintojen tai -aineiston oikeudetonta esittämistä tai käyttämistä omassa nimissä.

Avoin yhteiskirjoittajuus/-tekijyys

Avoimessa yhteiskirjoittamisessa tutkimusjulkaisua työstetään usean tutkijan voimin yhteistyönä avoimesti verkossa. Usein kaikki tekijät saavat nimensä kirjoittajaluetteloon.

Haamukirjoittaja/-tekijä (*ghost author, ghost writer*)

Termillä voidaan tarkoittaa kahta asiaa: Haamukirjoittajalla tai -tekijällä voidaan tarkoittaa sovitus toisen henkilön puolesta kirjoittavaa, nimettömäksi jäävää tekijää. Joskus termillä myös viitataan henkilöön, joka tutkimuspanoksensa puolesta tulisi merkitä tekijäksi, mutta jonka nimi puuttuu luettelosta. Kumpikaan käytäntö ei ole hyvän tieteellisen käytännön mukaista. Ks. myös *medical writer*.

Ennen käsikirjoituksen tarjoamista julkaistavaksi tulee aina huolehtia, että kaikki tutkimukseen osallistuneet ovat tietoisia kirjoittajalistaan valituista tekijöistä ja heidän järjestyksestään sekä siitä, että he hyväksyvät tämän valinnan.

HTK, hyvä tieteellinen käytäntö (*responsible conduct of research, RCR*)

HTK on lyhenne ilmaisusta hyvä tieteellinen käytäntö. Se tarkoittaa tiedeyhteisön hyväksymiä toimintatapoja, kuten rehellisyyttä, yleistä

huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa, eettisiä tiedonhankintamenetelmiä sekä toisten tutkijoiden työn kunnioittamista. TENK valvoo Suomessa HTK:n noudattamista, ja sen laatima ohjeistus *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* eli HTK-ohje on julkaistu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Sähköinen versio ohjeesta on Tutkimuseettisen neuvottelukunnan verkkosivuilla, ja painettua ohjetta voi tilata maksutta neuvottelukunnalta.

Itsensä plagiointi (*self-plagiarism*)

Itsensä plagiointi on hyvän tieteellisen käytännön loukkaus, ja sillä tarkoitetaan samojen tulosten julkaisemista useita kertoja näennäisesti uusina. On kuitenkin täysin sallittua käyttää omaa, aiemmin julkaistua tekstiä toistamiseen, jos sen yhteydessä tavalla tai toisella viittaa tai mainitsee, missä kyseistä tekstiä on aikaisemmin käyttänyt tai sen on julkaissut. Myös omaan julkaistuun teokseen tulee viitata samoin ehdoin kuin muiden tutkimuksiin (ks. plagiointi), ja asia on huomioitava myös ansio- ja julkaisuluettelossa esimerkiksi julkaisujen käännösversioiden kohdalla.

Jos epäillään, että tutkija paisuttelee tai vääristelee ansioitaan ansioluettelossa, muissa hakuasiakirjoissa tai niiden käännöksissä, voidaan asia käsitellä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaisesti epäilynä hyvän tieteellisen käytännön loukkauksesta.

Kiitokset (*acknowledgements*)

Tutkimuksen tekoon osallistuu usein henkilöitä, joiden panos ei ole niin merkittävä, että se edellyttäisi nimen mainitsemista kirjoittajaluettelossa. Tällöin heidät voi mainita julkaisun kiitokset-osiossa tai esipuheessa. Kiitoksissa voidaan mainita esimerkiksi tutkimuksen ohjaajia, arvioijia, kommentoijia, rahoittajia tai teknisiä tutkimusavustajia.

Lahjakirjoittaminen/-tekijyys (*gift/honorary/guest authorship*)

Lahjakirjoittaminen/tekijyys viittaa käytäntöön, jossa tekijyys ”annetaan lahjaksi” henkilölle, joka ei tosiasiallisesti osallistunut julkaistavan tutkimuksen tekoon kirjoittajalistan mainitsemisen oikeuttavalla panoksella. Toisinaan lahja annetaan vastalahjan toivossa, mutta aina lahjan saaja ei edes tiedä asiasta, ja hänen nimensä lisätään kirjoittajaluetteloon ainoastaan nostamaan julkaisun tieteellistä arvoa. Toisinaan tilanteeseen liittyy valta-asetelma, esimerkiksi jatko-opiskelijan ja vanhemman tutkijan välillä.

Tekijyyden lahjoittaminen ei ole hyvän tieteellisen käytännön mukaista. On tärkeää tiedostaa, että henkilöt, jotka merkitään julkaisun kirjoittajaluetteloon, ovat vastuussa sen sisällöstä silloinkin, jos epäillään HTK-loukkausta.

Medical writer

Termillä viitataan erityisesti lääketieteellisessä tutkimuksessa käytettyyn kirjoittajaan, joka toimii käsikirjoituksen teknisenä toimittajana. Hän ei yleensä ole osallistunut tutkimuksen tekoon muulla panoksella eikä häntä mainita tekijänä.

Merkittävä panos (*substantial contribution*)

Monet tekijyysohjeet suosittavat, että oikeus mainintaan kirjoittajaluettelossa syntyy ainoastaan, mikäli panos tutkimuksen tekoon on ollut merkittävää (*substantial*). Määritelmät tästä kuitenkin vaihtelevat tieteenalakohtaisesti. Tietyille aloille on tyyppistä, että ainoastaan julkaisun varsinainen kirjoittaminen oikeuttaa nimen lisäämiseen kirjoittajaluetteloon, toisilla esimerkiksi aineiston hankintaan, analyysiin, aiheen ideointiin tai tutkimusprosessiin liittyvä työ edellyttää mainintaa kirjoittajaluettelossa. Joillakin aloilla henkilön panos voidaan katsoa merkittäväksi, mikäli hänen kokemuksensa, tietonsa, taitonsa tai muu luova panoksensa on saanut aikaan julkaisussa esiteltävän tieteellisen löydön.

TENK ei ota kantaa tieteenalakohtaisiin eroihin merkittävän panoksen määrittämisessä. On kuitenkin tärkeää, että etenkin monitieteisissä ja kansainvälisissä tutkimushankkeissa, joissa käsitykset tekijyyteen oikeuttavasta panoksesta saattavat poiketa toisistaan, sovitaan asiasta hyvissä ajoin. Asia on syytä ottaa esille aina, kun tutkimusryhmään tulee uusia henkilöitä tai tilanne muuttuu muulla tapaa.

Piittaamattomuus

Piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä luokitellaan Suomessa HTK-loukkaukseksi. Se ilmenee törkeinä laiminlyönteinä (*gross negligence*) ja holtittomuutena tutkimustyön eri vaiheissa.

Plagiointi (*plagiarism*)

Plagiointi on vilppiä. Plagioinnilla eli luvattomalla lainaamisella tarkoitetaan jonkun toisen julkituoman tutkimussuunnitelman, käsikirjoituksen, artikkelin tai muun tekstin tai sen osan, kuvallisen ilmaisun tai käännöksen esittämistä omana. Plagiointia on sekä suora että muokailleen tehty kopiointi, jota ei asianmukaisen viittauksen avulla osoiteta oikealle tekijälle.

Saalistavat julkaisut (*predatory publications*)

Saalistavilla julkaisuilla viitataan lehtiin ja muihin julkaisuihin, jotka esiintyvät tieteellisinä, mutta laiminlyövät tiedekustantajalle kuuluvan vastuun esimerkiksi asianmukaisesta vertaisarvioinnista. Toiminta perustuu aggressiiviseen markkinointiin ja kirjoittajilta perittäviin maksuihin.

Sidonnaisuudet

Rahoituslähteet ja tutkimuksen suorittamisen kannalta merkitykselliset muut sidonnaisuudet on ilmoitettava tutkimukseen osallistuville ja ne myös raportoidaan tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. Tutkijat myös pidättäytyvät kaikista tieteeseen ja tutkimukseen liittyvistä arviointi- ja päätöksentekotilanteista, jos on syytä epäillä heidän olevan esteellisiä.

Tekijänoikeus

Tekijänoikeudellinen tekijyyks-käsite on sidottu teoksen muotoon. Alkuperäinen tekijä on se, joka on luovalla panoksellaan vaikuttanut teoksen, esimerkiksi julkaisun tai taideteoksen, syntymiseen ulkoisesti havaittavaan muotoon (Tekijänoikeuslaki 1 §). Tekijyydestä voidaan tekijänoikeuslain mukaan pitkälti sopia. Teoksen muoto ja ajatussisältö voivat olla joskus

vaikeasti erotettavissa, ja siksi myös tekijänoikeudesta on syytä sopia erikseen.

Koska tekijänoikeus suojaa teoksen muotoa, ei abstraktille idealle yleensä saa teossuoja tekijänoikeuden kautta. Tutkimusetiikan näkökulmasta tekijyyks kuitenkin ulottuu muodon lisäksi myös teoksen sisältöön ja ideaan. Esimerkiksi tutkimusidean tai julkaistun tekstin lainaaminen ilman viittausta alkuperäislähteeseen voidaan katsoa anastukseksi tai plagioinniksi, myös silloin, kun lainaus ei ole sanasta sanaan alkuperäislähteestä kopioitu.

Tekijöiden järjestys kirjoittajaluettelossa

Kirjoittajaluetteloon merkittyjen yhteisartikkelin tekijöiden nimien järjestyksen merkitys vaihtelee tieteenalakohtaisesti. Tieteenalasta riippuen voidaan painottaa esimerkiksi ensimmäistä ja/tai viimeistä tekijää. Usein ensimmäiseksi merkitään tutkija, joka on tehnyt suurimman osan työstä, ja viimeisenä on työn ohjaaja tai tutkimusryhmän johtaja. Toisilla aloilla noudatetaan aakkosellista järjestystä.

TENK suosittelee noudattamaan tieteenalan vakiintunutta ja tiedeyhteisön hyväksymää käytäntöä pitäen huolen, että valittu järjestys on kaikkien tekijöiden tiedossa ja kaikkien hyväksymä. Erityisen tärkeää etukäteen sopiminen on monitieteisissä ja kansainvälisissä hankkeissa tieteenalojen erilaisten käytäntöjen tähden.

Tekijöiden roolit (*contributorship*) ja muut vastuut

Toisinaan julkaisun on tuottanut niin laaja tai monitieteinen ryhmä, että on kohtuutonta vaatia kaikkia tutkimuseettiseen vastuuseen jokaisesta tutkimuksen osasta. Yksi tapa

asettaa kirjoittajalistassa mainitut tekijät vastuuseen ainoastaan omasta osuudestaan on luetella tutkimuksen alussa jokaisen tekijän osuus tutkimuksessa. Mikäli tekijät listataan heidän roolinsa mukaan, on tärkeää, että ainakin yksi tekijä ottaa vastuun koko julkaisusta (ks. vastaava kirjoittaja/tekijä). Liitteessä 3 on esimerkki Åbo Akademin sähköisestä lomakkeesta, jolla kirjoittajaluettelon järjestyksestä ja tekijöiden rooleista voi sopia ennen käsikirjoituksen lähettämistä julkaisijalle.

Toimittajuus

Toimittajuuteen voi liittyä sekä tekstin tekninen muokkaus että sisällöllinen/tieteellinen kontribuutio. Tieteellisten kokoomateosten yhteydessä tulee tapauskohtaisesti sopia mahdollisesti jo hankkeen alkaessa, mikä edellyttää henkilön merkitsemistä joko toimittajaksi, päätoimittajaksi tai toimituskunnan jäseneksi tai että hänen työpanoksensa huomioidaan esimerkiksi kiitoksissa (*acknowledgements*).

Yhteyskirjoittaja/-tekijä (*corresponding author*)

Yhteyskirjoittajalla viitataan henkilöön, joka hoitaa kanssakäymisen julkaisijan kanssa. Hänen yhteystietonsa ovat julkaistun artikkelin yhteydessä, ja on hänen vastuullaan, että tieto kulkee julkaisijan ja muiden tekijöiden välillä. Termin käyttö vaihtelee eri tieteenaloilla, ja yhteyskirjoittaja saattaa toimia myös vastaavana kirjoittajana (*guarantor*).

Vastaava kirjoittaja/tekijä (*guarantor*)

Vastaavalla kirjoittajalla/tekijällä viitataan tekijään, joka ottaa päävastuun koko julkaisun sisällöstä. Vastaava kirjoittaja/tekijä on

erityisen tärkeä monitieteisissä tai muutoin laajoissa yhteisjulkaisuissa, joissa yksittäisten tutkijoiden ei voida olettaa voivan arvioida kaikkien tekijöiden osuutta. Useimmiten roolin ottaa tutkimusryhmän johtaja tai joku toinen senioriasemassa oleva tutkija. Ks. myös yhteyskirjoittaja (*corresponding author*).

Jokainen tutkija on vastuussa siitä, että tutkijayhteisössä noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä myös tekijyyksikysymyksissä. Tutkimusryhmissä on pidettävä huoli siitä, että myös tutkijanuransa alussa olevat ovat tietoisia tutkijayhteisöä sitovista säännöistä.

Vilppi

Vilppi tieteellisessä toiminnassa merkitsee tiedeyhteisön ja usein myös päätöksentekijöiden harhauttamista. Se on väriiden tietojen tai tulosten esittämistä tiedeyhteisölle tai niiden levittämistä esimerkiksi julkaisussa, tieteellisessä kokouksessa pidettävässä esitelmässä, julkaistavaksi tarkoitetussa käsikirjoituksessa, oppimateriaalissa tai rahoitushakemuksessa. Vilppiä on myös toisten tutkijoiden tekemän työn anastaminen tai esittäminen omana tutkimuksena.

Vertaisarviointitunnus

Vertaisarviointitunnus on Tieteellisten seurain valtuuskunnan rekisteröimä tavaramerkki, jolla suomalaiset tiedekustantajat voivat merkitä julkaisemansa tieteellisen ennakoarvioinnin läpikäyneet artikkelit ja kirjat. Tunnus kertoo, että kyseisen julkaisun vertaisarviointi on toteutettu kansainvälisen tiedeyhteisön noudattamien laadullisten ja eettisten vaatimusten mukaisesti (ks. myös saalistavat lehdet).

5. Muistilista tutkimushankkeen osapuolille tekijyydestä sopimiseksi

5.1. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa

Sopikaa tekijyyden periaatteet

Tutkimushankkeen osapuolten oikeudet, vastuut ja velvollisuudet tulee sopia kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla heti hankkeen alussa. Tutkimuksen myötä syntyvien julkaisujen tekijät eivät usein ole vielä tiedossa eikä esimerkiksi julkaisujen kirjoittajalistassa mainittujen tekijöiden keskinäistä kirjoittajajärjestystä ole aina mahdollista sopia tutkimuksen alkuvaiheessa. Tekijyyden periaatteet voidaan kuitenkin sopia jo ennen tutkimustyön alkamista.

Sopimusta tulee tarkistaa ja täydentää hankkeen edetessä. Vastuu sopimisesta on projektin johtajalla tai hankkeen vastuullisella tutkijalla. Tekijyydestä sovittaessa on pidettävä huoli, että se ei ole ristiriidassa hyvän tieteellisen käytännön kanssa.

Sopimus voi olla vapaamuotoinen, ja sopimusmuistioon kirjataan ainakin

- hankkeen osapuolet, allekirjoituspäiväys ja voimassaoloaika
- mitä kirjoittajuuteen, toimittajuuteen tai muuhun tekijyyteen oikeuttava panos hankkeessa tarkoittaa
- millä perusteella henkilö saa nimensä kiitoksiin (*acknowledgements*) tai hänet huomioidaan muulla tavoin
- millä periaatteella kirjoittajaluetteloon merkittyjen tekijöiden järjestys määräytyy.

Tutkimustyöhön osallistuvien henkilöiden tekijyyttä ja työpanosta voi arvioida esimerkiksi liitteen 1 taulukkoa työkaluna käyttäen.

Varautukaa kiistoihin

Kiistat tulee selvittää ennen kuin käsikirjoitus lähetetään julkaistavaksi, sillä pahimmillaan ne johtavat hyvän tieteellisen käytännön (HTK) loukkaustutkintaan. Kirjatkaa, kuinka toimitaan mahdollisissa kiistatilanteissa. Jos tekijyydestä syntyy erimielisyyttä, apua sovitteluun voi pyytää esimerkiksi tutkimusorganisaation tutkimusetiikan tukihenkilöltä. Pitäkää huoli, että kaikki hankkeeseen osallistuvat tuntevat hyvän tieteellisen käytännön periaatteet.

Tehkää aineistohallintasuunnitelma

Tutkimuksessa kerättävän aineiston käyttöoikeuksista ja hallinnasta sekä mahdollisesta arkistoinnista tai muusta pitkäaikaistaltioinnista, aineistoon viittaamisesta, mahdollisesta jatkokäytöstä tai hävittämisestä tutkimuksen jälkeen voidaan sopia erillisellä sopimuksella. Tutkimusaineistoihin voi liittyä myös tekijänoikeudellisia seikkoja. Lisätietoja aineistohallinnasta löytyy esimerkiksi Tietoarkiston ylläpitämästä Aineistohallinnan käsikirjasta.

Keskustelkaa hankkeen julkaisuaikataulusta ja mahdollisista julkaisukanavista

Hankkeen jäsenillä on erilaisia motiiveja julkaisemiseen. Osalla aikatauluun voi vaikuttaa esimerkiksi väitöstyön eteneminen. On myös hyvä tiedostaa, että kaikki julkaisijat eivät noudata eettisesti kestäviä julkaisuprosesseja. Suomessa säännöllistä tieteellistä julkaisu-

mintaa harjoittava kustantajat voivat hakea vertaisarviointitunnuksen, joka kertoo, että kyseisen julkaisun vertaisarviointi on toteutettu kansainvälisen tiedeyhteisön noudattamien laadullisten ja eettisten vaatimusten mukaisesti.

5.2. Tutkimustyön aikana

Sopikaa kirjoittajaluettelon nimien järjestys

Sopikaa soveltuvin osin, keiden nimet merkitään kirjoittajaluetteloon sekä nimien järjestys. Tehkää sopimus kirjallisesti hyvissä ajoin ja jokaisen julkaisun kohdalla erikseen. Tarkistakaa todellinen kontribuutio julkaisuvaiheessa. Huolehtikaa, että jokainen tutkijana, vastuuhenkilönä tai avustajana hankkeeseen osallistuva henkilö on tietoinen, miten hankkeen aikana tuotettavien julkaisujen tekijyys on sovittu. Apuna kirjoittajien sopimisessa voi käyttää esimerkiksi liitteen 2 esimerkkitaulukkoa. Liitteessä 3 on esimerkki Åbo Akademin sähköisestä lomakkeesta, jolla kirjoittajaluettelon järjestyksestä ja tekijöiden rooleista voi sopia.

Tarkistakaa ja täydentäkää tutkimushankkeen alussa laadittua sopimusta

Tekijyyskysymykset on syytä ottaa esille aina, kun tutkimusryhmään tulee uusia henkilöitä tai tilanne muuttuu muulla tapaa. Vastuu keskustelun ylläpidosta on hankkeen tai tutkimusryhmän johtajalla tai vastuullisella tutkijalla.

5.3. Tutkimuksen julkaisuvaiheessa

Huolehtikaa, että kaikki hyväksyvät valinnat

Tarkistakaa ennen jokaisen käsikirjoitusversion tarjoamista julkaistavaksi, että kaikki tutkimukseen osallistuneet ovat tietoisia kirjoittajalistasta ja hyväksyvät siihen ja kiitoksiin merkityt henkilöt sekä teoksen mahdolliset toimittajat ja heidän järjestyksensä.

Sopikaa, kuka toimii yhteyshenkilönä (*corresponding author*) kirjoittajien ja kustantajan välillä.

Huolehtikaa, että jokainen kirjoittajaluetteloon merkitty tekijä on hyväksynyt käsikirjoituksen viimeisen, julkaisijalle lähetettävän version. Hyväksymisen voi hoitaa esimerkiksi sähköpostitse, jotta sen voi jälkikäteen tarkistaa.

Muistakaa tutkimuseettinen vastuu

Muistuttakaa tekijöitä tekijyyden mukanaan tuomasta tutkimuseettisestä vastuusta. Jollei julkaisussa toisin mainita, ovat kirjoittajaluetteloon merkityt henkilöt vastuussa koko artikkelin sisällöstä yhteisvastuullisesti. Jokaisen pitää tehdä oma kriittinen arvionsa siitä, täytyvätkö tekijyyden kriteerit hänen omalla kohdallaan ja antaako luvan nimensä käyttämiseen. Ilmoittakaa kirjoittajien sidonnaisuudet.

5.4. Tutkimushankkeen päätyttyä

Huolehtikaa tutkimuksessa muodostuneesta aineistosta

Sopikaa, miten tutkimuksessa syntyvä aineisto säilytetään turvallisesti tutkimuksen aikana ja mitä sille tapahtuu tutkimuksen jälkeen. Huolehtikaa, että aineisto on tallennettu tai hävitetty asianmukaisesti tietosuojasta huolehtien. Aineiston tallentamisesta jatkokäyttöä varten ks. Tietoarkiston ylläpitämä Aineistonhallinnan käsikirja.

Tekijyys näkyviin myös laajalle yleisölle viestiessä

Pitäkää huoli, että tekijyys merkitään oikein myös konferenssiesitelmien ja opetuksen yhteydessä tai kun tutkimuksesta viestitään tiedeyhteisöä laajemmalle yleisölle esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Ohjeita ja suosituksia

ALLEA – All European Academies:

The European Code of Conduct for Research Integrity, revised edition, 2017 <http://www.allea.org/wp-content/uploads/2017/03/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017-1.pdf>

COPE (Committee on Publication Ethics):

Code of conduct and best practice guidelines for journal editors, 2011 <https://publicationethics.org/resources/code-of-conduct>

Council of Science Editors (CSE):

White Paper on Promoting Integrity in Scientific Journal Publications, Authorship and Authorship Responsibilities, 2012 <https://www.councilscienceeditors.org/resource-library/editorial-policies/white-paper-on-publication-ethics/2-2-authorship-and-authorship-responsibilities/>

CRedit – Contributor Roles Taxonomy:

<https://casrai.org/CRedit/>

International Committee of Medical Journals Editors, ICMJE:

Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, 2016 <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Office of Research Integrity:

Authorship Guidelines, 2010 <http://www.uaf.edu/ori/responsible-conduct/authorship/>

Suomen Akatemia:

Suomen Akatemian malli julkaisuluetteloa varten, 2017 <http://www.aka.fi/julkaisuluettelo/>

Swiss Academies of Arts and Science:

Authorship in scientific publications. Analysis and recommendations, 2013 <http://www.akademien-schweiz.ch/en/index/Publikationen/Archiv/Richtlinien-Empfehlungen.html>

Tekijänoikeuslaki:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Tietoarkisto:

Aineistonhallinnan käsikirja <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/index.html>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK), Suomen yliopistot UNIFI ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry ja Suomen Akatemia:

Tutkijan ansioluettelomalli, 2013 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/tutkijan_ansioluettelomalli_260613.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta:

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) ja Suomen yliopistot UNIFI ry:

Tutkimuseettisiä näkökohtia väitöskirjan ohjauksessa ja tarkastusprosessiin. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ja Suomen yliopistot UNIFI ry:n suosituksia yliopistoille, 2016 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/TENK_UNIFI_ohjeistus_vaitoskirjaprosessi.pdf

Liite 1. Taulukko työkaluksi tekijyyden pohtimiseen

Alla olevan taulukon avulla yhteisjulkaisua suunnittelevat voivat pohtia erilaisia tekijyyteen liittyviä rooleja ja sitä, miten niistä palkitaan.

Millä kontribuutiolla voi saada nimensä tieteellisen julkaisun tekijäksi	Nimi kirjoittaja-luettelossa	Nimi toimittajana tai toimituskunnan jäsenenä	Nimi kiitokset-osiossa	Nimi alaviitteessä tms.	Nimi kuvatekstissä	Nimeä ei mainita	Muu tapa
Hankkeen suunnittelu							
Rahoituksen hankkiminen							
Tutkimusryhmän vastaava tutkija/johtaja							
Tutkimusryhmän jäsen							
Aineiston kerääminen/tuottaminen							
Haastattelemine							
Aineiston analysoiminen							
Litterointi ym. Haastatteluaineiston tekninen toimittaminen							
Julkaistavan tekstin kirjoittaminen							
Käsikirjoituksen kommentointi							
Tekstin toimittaminen							
Valokuvaus							
Muu kuvitus							
Tekstin kääntäminen							
Väitöskirjan ohjaaminen							
Muu kontribuutio							

Liite 2. Esimerkki kirjoittajaluettelon laatimiseen

Allekirjoittaneet hyväksyvät, että julkaistavaksi tarjottavan käsikirjoituksen tekijöitä ovat alla olevassa luettelossa mainitut henkilöt esitetystä järjestyksessä. Allekirjoittajat myös vakuuttavat, että heidän tiedossaan ei ole sellaisia tästä kirjoittajaluettelosta puuttuvia henkilöitä, joiden kontribuutiota käsikirjoitukseen voitaisiin pitää tekijyyden arvioisena.

Kirjoittajaluettelossa mainituista tekijöistä ja heidän järjestyksestään voidaan keskustella ja sopia alustavasti jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Nimet ja niiden järjestys tulee tarkistaa toteutuneen kontribuution mukaan ennen valmiin käsikirjoituksen lähettämistä.

Kaikkien allekirjoittaneiden tulee hyväksyä valinta.

Vastuullinen tekijä	
Käsikirjoituksen nimi	
Julkaisusarjan tai kustantajan nimi	

Tekijöiden nimet ja heidän kontribuutionsa								
	Nimi	Tekstin kirjoittaminen/ muokkaaminen	Tutkimuksen ideointi/ suunnittelu	Tutkimus- aineiston tuottaminen	Aineiston analyysi/ tulkinta	Muu kontribuutio, mikä?	Päiväys	Alle- kirjoitus
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								

Liite 3. Åbo Akademin esimerkki sopimusmallipohjasta tekijyyden määrittämiseksi

Åbo Akademi on ottanut käyttöön oheisen lomakkeen tekijyydestä sopimiseksi (kuvakaappaus 1.12.2017).

Kuvakaappauksessa näkyvä lomake löytyy verkkosivulta <https://survey.abo.fi/lomakkeet/8142/lomake.html>.

Åbo Akademi University - Authorship Model

Filling out the form can be continued, provided that you tick the box and enter your e-mail address at the end of the form before you make a partial submission.

Authorship

Article (heading):

Sent to (journal):

Contributor 1

Name

Contribution

- Conception
- Design
- Acquisition of material
- Analysis of material
- Interpretation of material
- Drafting of the article
- Revising the article
- Final approval (all)
- Other (specification below)

Other substantial contribution (specify):

Att komma överens om upphovsmannaskapet till vetenskapliga publikationer

Forskningsetiska delegationens rekommendation 2018

1. Rekommendationens tillämpning och uppdrag

Vetenskapliga publikationer är ett viktigt sätt för forskare att meritiera sig. Det finns skillnader i praxis mellan olika vetenskapsområden när det gäller att fastställa vilka som anges som författare och övriga upphovsmän i samband med vetenskapliga sampublikationer. Om forskningen utförs i grupp är det inte alltid klart vilkas namn som ska tas upp i publikationens upphovsmanna- eller författarförteckning, och i vilken ordning namnen ska anges. Då kan det uppstå en dispyt om upphovsmannaskapet, som är svår att reda ut i efterhand.

För att förebygga dispyter bestämde sig Forskningsetiska delegationen 2016 för att upprätta en rekommendation för forskare som arbetar i Finland, om att komma överens om upphovsmannaskapet till vetenskapliga publikationer. Rekommendationen kompletterar anvisningen *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland* (2012) som utarbetats av Forskningsetiska delegationen i samarbete med vetenskapssamfundet.

Rekommendationen är en allmän anvisning som är avsedd att beaktas vid sidan av den etablerade praxis som tillämpas inom varje vetenskapsområde. Rekommendationen nämner t.ex. inte i detalj vilkas namn som ska nämnas i

forskningspublikationen. Rekommendationen behandlar inte upphovsrätten som regleras i upphovsrättslagen, och inte heller ägande- eller nyttjanderätt avseende materialet.

Enskilda vetenskapsområden eller t.ex. vetenskapliga samfund kan utgående från rekommendationen upprätta sina egna rekommendationer, som kan publiceras på Forskningsetiska delegationens webbplats.

Som ordförande i den arbetsgrupp som upprättat rekommendationen fungerade Forskningsetiska delegationens vice ordförande, universitetslektor Pekka Louhiala (Helsingfors universitet), övriga medlemmar var vetenskapsområdesexpert Katja Fält (Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv), professor Rainer Oesch (Helsingfors universitet), planerare Janne Pölönen (Publikationsforum) och generalsekreterare Sanna Kaisa Spoof (Forskningsetiska delegationen). Sekreterare var projektchef Iina Kohonen (projektet Vastuullinen tiede – Ansvarsfull vetenskap, Forskningsetiska delegationen och Delegationen för informationsspridning).

Rekommendationen bygger på uppgifter som forskningsorganisationerna delgivit Forskningsetiska delegationen gällande misstankar om avvikelse från god vetenskaplig praxis samt en enkät som undersökte

definitionen av upphovsmannaskap inom olika forskningsområden, och som Forskningsetiska delegationen skickade till Vetenskapliga samfundens delegations olika medlemssamfund under hösten 2016.

Rekommendationen finns på finska, svenska och engelska på Forskningsetiska delegationens webbplats. Rekommendationen har utarbetats inom projektet Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta: tekijyys, tiedon kuratointi ja hyvät tiedeviestinnän käytänteet (Information skapar påverkan: upphovsmannaskap, kuratering av information samt god praxis för vetenskapskommunikation) (OKM/122/524/2015) som under perioden 2015–2018 finansieras av undervisnings- och kulturministeriet.

Rekommendationen godkändes vid Forskningsetiska delegationens möte den 14 december 2017. Den överräcktes till undervisningsminister Sanni Grahn-Laasonen den 24 januari 2018.

2. Upphovsmannaskap som en del av god vetenskaplig praxis

Forskningsetiska delegationen får information om alla anmälningar som lämnats in om avvikelser från god vetenskaplig praxis i Finland. Dispyter om upphovsmannaskap har blivit vanligare under de senaste åren, såväl i Finland som på global nivå. Dispyter bör redas ut innan manuskriptet skickas för publicering, för de kan i värsta fall leda till en utredning av avvikelser från god vetenskaplig praxis (GVP). Dispyterna bottenar ofta i falska förväntningar eller dålig eller obefintlig kommunikation mellan parterna i ett forskningsprojekt. Det är svårt att reda ut sådana meningsskiljaktigheter i efterhand, om parterna inte i förväg enats om upphovsmannaskapet till forskningspublikationen. Denna rekommendation är avsedd att underlätta diskussionen om upphovsmannaskapet.

2.1. Vad är upphovsmannaskap/författarskap i en forskningspublikation?

Med upphovsmannaskap avses i denna rekommendation all verksamhet som producerar och möjliggör forskning. Med upphovsman/författare (*author*) avses i forskningsetisk mening en person som deltagit i att skapa en vetenskaplig artikel eller annan publikation, med en så betydande insats (*contribution*) att det är befogat att han eller hon omnämns i publikationens förteckning över upphovsmän eller författare. En person som omnämns i författarförteckningen eller som angetts som redaktör kan lägga till

publikationen i sin publikationsförteckning. Här är begreppet (som berör frambringare av ett vetenskapligt bidrag) lite smalare än i upphovsrättens terminologi "skapare" eller "upphovsman".

Inte alla slag av delaktighet behöver tas upp i författarförteckningen, och ett omnämnande i författarförteckningen förutsätter inte alltid att personen deltagit i det egentliga skivarbetet. Om det arbete som en person lagt ner på publikationen inte är av sådan art att omnämning i författarförteckningen är befogat, kan hans eller hennes insats beskrivas i tackorden (*acknowledgements*). Observera även att en person vars bidrag inte berättigar till omnämnande i författarförteckningen kan ha upphovsrätt till vissa delar av publikationen, t.ex. illustrationerna.

Det finns skillnader i praxis mellan olika vetenskapsområden när det gäller att fastställa vem som anges i författarförteckningen. Parterna måste komma överens om hur olika insatser anges i publikationen. Utöver skrivandet av den publicerade artikelns text gäller detta också t.ex. forskningens idé eller planering, framtagning, analys eller tolkning av forskningsdata, utveckling av material eller metoder som används i forskningen, redigering av samlingsverk eller framställning av åskådliggörande bilder.

Vid överenskommelse om upphovsmannaskapet till en enskild publikation är det viktigt att det förfaringssätt som man enas om är allmänt erkänt av

vetenskapsrådet i fråga och att alla berörda är medvetna om det urval som gjorts. Särskilt i tvärvetenskapliga och internationella projekt är det bra att vara medveten om skillnader mellan olika vetenskapsområden, och i god tid förhandla om samordning.

För att förebygga dispyter rekommenderar Forskningsetiska delegationen att forskare som deltar i forskningsprojekt, liksom andra som deltar i att upprätta sampublicationer, diskuterar principerna för upphovsmannaskap under ledning av den ansvariga forskaren eller forskningsgruppens chef. Detta bör ske redan i det skede när forskningen planeras, i god tid innan manuskriptet erbjuds till utgivaren.

Det är en bra idé att också avtala dessa principer skriftligt och upprepade gånger ta upp dem till diskussion under projektets gång. Då vet alla, i det skede när manuskriptet är klart, hurdan insats som t.ex. berättigar till att bli omnämnd i författarförteckningen och vilka principer som styr ordningsföljden i förteckningen över upphovsmän.

2.2. Författarskap innebär också ansvar över innehållet

De personer som deltagit i forskningsarbetet får genom upphovsmannaskapet erkännande för sitt arbete, men förbinder sig samtidigt som författare att bära ansvaret för den publicerade undersökningens innehåll och resultat. De upphovsmän som upptagits i författarförteckningen är gemensamt ansvariga för hela publikationens innehåll, om inget annat nämns i publikationen.

I tvärvetenskapliga eller breda forskningsprojekt kan en forskningspublikation bestå av mycket differentierade delar. I så fall kan det i praktiken vara omöjligt att kräva att

alla personer i författarförteckningen ansvarar för varje delmoment i arbetet. En möjlig lösning är då att beskriva upphovsmännens roller (*contributorship*) i samband med publikationens författarförteckning. Det är dock bra att minst en utsedd s.k. ansvarig upphovsman/ författare (*guarantor*) tar på sig ansvaret för hela publikationens innehåll.

2.3. Upphovsmannaskapet saknar samband med anställningsförhållandet

Parterna har i stor utsträckning möjlighet att sinsemellan komma överens om upphovsmannaskapet. Upphovsmannahedern, eller rätten att bli erkänd som upphovsman, kan dock inte avsägas genom anställningsavtal eller annat avtal. Detta är viktigt när det gäller meriteringen av forskare, också på grund av det forskningsetiska ansvar som upphovsmannaskapet innebär. Forskningsetiska delegationen har i sina utlåtanden slagit fast att det inte har någon betydelse i vilket slags studerande- eller tjänsteförhållandesituation personen befinner sig eller har befunnit sig, vid bedömning av huruvida han eller hon bör omnämnas som upphovsman till publikationen. Frågan om upphovsmannaskap beror helt och hållet på hurdan vetenskaplig insats personen bidragit med för att ta fram den kunskapsom presenteras i undersökningen.

2.4. Upphovsmannaskap till doktorsavhandlingar

Man bör i god tid komma överens om upphovsmannaskapet i fråga om doktorsavhandlingar. Om en artikelavhandling består av gemensamma artiklar, bör disputandens andel i artikeln och i det bakomliggande forskningsprojektet framgå ur handledarnas utlåtanden eller annan redogörelse. Disputanden och handledaren enas i ett handledaravtal om de principer för upphovsmannaskap som ska gälla för artikelavhandlingen, och på vilket sätt t.ex. eventuella assistenters insatser uppmärksammas.

Disputanden har alltid upphovsrätt till sin doktorsavhandling. Detta gäller upphovsmän till såväl monografier som artikelavhandlingar. Mer information finns i de rekommendationer som utarbetats av Forskningsetiska delegationen och Finlands universitet UNIFI rf som behandlar forskningsetiska synvinklar på handledning och granskning av doktorsavhandlingar.

3. Anvisningar och rekommendationer om upphovsmannaskap

3.1. Upphovsmannaskap i GVP-anvisningarna

Alla universitet i Finland, liksom största delen av forskningsinstituterna och yrkeshögskolorna, har förbundet sig till Forskningsetiska delegationens anvisningar *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland* (GVP-anvisningarna 2012).

GVP-anvisningarna tar ställning till upphovsmannaskap enligt följande:

Innan forskningen inleds eller en forskare rekryteras uppgörs inom forskningsprojektet eller forskningsgruppen ett avtal om samtliga parter – såväl arbetsgivarens som den ansvarige forskarens (principal investigator) och forskningsgruppens medlemmars – rättigheter, upphovsrättsliga principer, ansvar och skyldigheter samt om förvaringen och rätten att använda material på ett sätt som alla parter godkänner.

Följande förfaranden är enligt GVP-anvisningarna avvikelser från god vetenskaplig praxis:

- Att förringa andra forskares roll i en publikation, t.ex. att underlåta att nämna dem, samt att hänvisa till tidigare forskningsresultat på ett bristfälligt eller osakligt sätt.
- Att manipulera upphovsmannaskapet, t.ex. genom att lägga till personer som inte är delaktiga i forskningen i listan på upphovsmän eller att anta ett arbete som

utförts av en s.k. spökskrivare i forskarens eget namn.

Avvikelse kan vara antingen oredlighet eller försummelse av god vetenskaplig praxis.

Parterna bör komma överens om principerna för upphovsmannaskap innan manuskriptet skickas för publicering. Om en dispyt om upphovsmannaskapet uppstår efter att manuskriptet skickats till utgivaren och ingen överenskommelse nås, bör ärendet redas ut i en officiell GVP-process. Jämkning i efterhand, t.ex. genom att erbjuda ersättande upphovsmannaskap i en annan publikation, är inte möjlig.

3.2. Upphovsmannaskap i forskarens meritförteckning

Att bli omnämnd i en författarförteckning är för forskaren en merit som han eller hon kan ange i sin publikationsförteckning. I Finland förutsätter forskningsorganisationer, och organ som finansierar forskning, att de ansökningshandlingar som riktas till dem eller som upprättas inom deras forskarsamfund (ansökan, meritförteckning, publikationsförteckning, portfolio), följer god vetenskaplig praxis.

Forskningsetiska delegationen, Finlands universitet UNIFI rf, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf samt Finlands Akademi har i samråd gjort upp en modell till meritförteckning, som uppfyller kriterierna för god vetenskaplig praxis. Modellen till meritförteckning för

forskare är avsedd att ur forskningsetisk synvinkel instruera den som upprättar en meritförteckning, så att meriterna visas så komplett som möjligt, sanningsenligt och på ett sätt som möjliggör jämförelser mellan olika sökande.

När forskaren anger sina publikationer i sin merit- eller publikationsförteckning bör han eller hon se till att alla detaljer som rör upphovsmannaskapet (bl.a. upphovsmännens ordningsföljd) anges på samma sätt som i publikationen. Vid misstanke om att upphovsmannaförteckningen förvrängts i en meritförteckning, andra ansökningshandlingar eller översättningar av dessa, kan ärendet behandlas som misstanke om avvikelse från god vetenskaplig praxis enligt Forskningsetiska delegationens anvisningar.

3.3. Internationella anvisningar

Många utgivare har egna instruktioner avseende upphovsmannaskap. Ett välkänt exempel är de s.k. Vancouverreglerna, riktlinjer som utarbetats av en grupp chefredaktörer för medicinska tidskrifter (International Committee of Medical Journals Editors, ICMJE). Där rekommenderas att upphovsmannaskap fastställs på grundval av följande fyra kriterier:

1. betydande bidrag (*substantial contribution*) till forskningens idé och utformning, datainsamling eller analys och tolkning av data OCH
2. uppgörande av utkast till artikeln eller kritisk granskning av den och därmed betydande inverkan på artikelns innehåll OCH

3. godkännande av slutversionen som ska publiceras OCH

4. ansvar för varje skede av arbetet och säkerställande av att god vetenskaplig praxis iakttagits i arbetets alla delmoment.

Avsikten med ICMJE-riktlinjerna är inte att utesluta eventuella upphovsmän. I riktlinjerna konstateras att alla som bidragit med forskningens idé och utformning, insamling eller analys av data, bör erbjudas möjlighet att delta i planeringen, bedömningen och det slutliga godkännandet av det manuskript som skrivs utgående från forskningen, och därmed få möjlighet att upptas i författarförteckningen.

De europeiska vetenskapsakademiernas samarbetsorganisation ALLEA (All European Academies) publicerade våren 2017 en förnyad version av sina forskningsetiska föreskrifter *The European Code of Conduct for Research Integrity – Revised edition*. Föreskrifterna förhåller sig till upphovsmannaskap enligt följande:

- Alla författare har fullt ansvar för publikationens innehåll om inte annat anges.
- Alla författare kommer överens om ordningsföljden av författarnamnen och bekräftar att författarskapet i sig baseras på att betydande bidrag lämnats till utformningen av forskningens design, relevant datainsamling, analys eller tolkning av resultaten.

- Författarna ser till att deras arbete görs tillgängligt för kolleger inom rimlig tid och på ett öppet och korrekt sätt om inte annat överenskommits, och är ärliga i sin kommunikation med allmänheten och i traditionella och sociala medier.
- Författarna redovisar viktiga arbeten och intellektuella bidrag som har påverkat den forskning som rapporteras, och som utförts av andra, t.ex. samarbetspartner, assistenter och bidragsgivare, och citerar berörda arbeten på ett korrekt sätt.
- Alla författare redovisar eventuella intressekonflikter och ekonomiskt eller annat stöd till forskningen eller till publiceringen av forskningsresultaten.
- Författarna och utgivarna utfärdar rättelser eller drar tillbaka publikationer om det är nödvändigt. Detta sker enligt en tydlig process där skälen anges och författarna ges erkännande för snabba rättelser efter publicering.
- Författarna och utgivarna anser att negativa resultat väger lika tungt som positiva beträffande publicering och spridning.
- Forskarna följer samma kriterier som de ovan angivna oavsett om publiceringen sker i en prenumerationstidskrift, en open access tidskrift eller i någon annan form.

Ytterligare anvisningar och rekommendationer om upphovsmannaskap förtecknas i slutet av denna rekommendation.

4. Begrepp som rör upphovsmannaskap och kränkning därav

Ansvarig författare/ upphovsman (*guarantor*)

Med ansvarig författare/upphovsman avses en upphovsman som tar på sig huvudansvaret för hela publikationens innehåll. Den ansvariga författaren/upphovsmannen är särskilt viktig när det gäller tvärvetenskapliga eller annars breda sampublicationer, där de enskilda forskarna inte kan antas kunna bedöma alla upphovsmännens andel. Rollen axlas oftast av forskningsgruppens chef eller någon annan forskare i senior ställning. Se även korresponderande författare (*corresponding author*).

Varje forskare är ansvarig för att god vetenskaplig praxis iaktas i forskarsamfundet också när det gäller frågor om upphovsmannaskap. Forskningsgrupperna måste se till att även de som befinner sig i början av sin forskarkarriär är medvetna om de bindande regler som gäller forskarsamfundet.

Betydande insats (*substantial contribution*)

Många anvisningar om upphovsmannaskap rekommenderar att rätten att omnämnas i författarförteckningen endast ska ges personer som bidragit med en betydande (*substantial*) insats till forskningen i fråga. Definitionerna varierar dock från ett vetenskapsområde till ett annat. Inom vissa områden är delaktighet i det egentliga skrivandet av publikationen den enda insatsen som berättigar till omnämnande i författarförteckningen, medan andra områden kräver att en person omnämns i författarförteckningen för insatser

såsom anskaffning och analys av data eller arbete i anslutning till idéskapandet eller forskningsprocessen. Inom vissa områden kan en persons insats anses vara betydande om han eller hon genom sin erfarenhet, kunskap, skicklighet eller annan kreativ insats åstadkommit ett vetenskapligt rön som presenteras i publikationen.

Forskningsetiska delegationen tar inte ställning till vetenskapsområdesspecifika skillnader i definitionen av betydande insatser. Det är dock viktigt att i god tid komma överens om saken, särskilt i tvärvetenskapliga och internationella forskningsprojekt, där uppfattningarna kan skilja sig åt i fråga om insatser som berättigar till upphovsmannaskap. Det finns skäl att lyfta fram frågan när forskningsgruppen utökas med nya personer eller situationen på något annat sätt förändras.

Bundenhet

Finansieringskällor och övrig bundenhet som har betydelse för forskningens genomförande ska meddelas dem som deltar i forskningen, och ska även rapporteras när forskningsresultaten publiceras. Forskarna avstår också från alla bedömnings- och beslutssituationer i anslutning till vetenskap eller forskning, om det finns skäl att misstänka jävighet.

Försummelse

Försummelse av god forskningspraxis klassificeras i Finland som avvikelse från god vetenskaplig praxis. Det tar sig uttryck

i grov underlåtenhet (*gross negligence*) och vårdslöshet i olika faser av forskningsarbetet.

GVP, god vetenskaplig praxis (*responsible conduct of research, RCR*)

GVP är en förkortning för uttrycket god vetenskaplig praxis. Detta syftar på de förfaringssätt som vetenskapssamfundet erkänt, dvs. hederlighet, allmän omsorgsfullhet och noggrannhet i forskningen och dokumenteringen och presentationen av resultaten samt i bedömningen av undersökningar och undersökningsresultat, etiska dataansaffningsmetoder samt hänsyn till andra forskares arbete. Forskningsetiska delegationen övervakar att god vetenskaplig praxis iaktas i Finland och de anvisningar som upprättats av delegationen – *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*, dvs. GVP-anvisningarna – har publicerats på finska, svenska och engelska. På Forskningsetiska delegationens webbplats finns en elektronisk version av anvisningarna och de tryckta anvisningarna kan beställas kostnadsfritt från delegationen.

Gåvoförfattarskap/ -upphovsmannaskap (*gift/honorary/guest authorship*)

Med gåvoförfattarskap/-upphovsmannaskap avses ett förfarande där upphovsmannaskap "ges i gåva" till en person som i verkligheten inte till den forskning som publiceras lämnat ett sådant bidrag som berättigar till omnämmande i författarförteckningen. Ibland ges gåvan i hopp om gengåva, men gåvans mottagare är inte alltid ens medveten om

saken och hans eller hennes namn tas upp i författarförteckningen endast i syfte att höja publikationens vetenskapliga värde. Ibland handlar det om ett maktförhållande, till exempel mellan en doktorand och en senior forskare.

Att skänka upphovsmannaskap är inte förenligt med god vetenskaplig praxis. Det är viktigt att vara medveten om att personer som anges i publikationens författarförteckning är ansvariga för publikationens innehåll också i de fall där det råder misstanke om avvikelse från god vetenskaplig praxis.

Korresponderande författare/ upphovsman (*corresponding author*)

Med korresponderande författare avses en person som sköter kontakterna med utgivaren. Hans eller hennes kontaktuppgifter anges i anknytning till den publicerade artikeln, och denna person ansvarar för informationsgången mellan utgivaren och övriga upphovsmän. Termen används på olika sätt inom olika vetenskapsområden, och den korresponderande författaren kan också fungera som ansvarig författare (*guarantor*).

Medical writer

Termen avser särskilt inom medicinsk forskning en skribent som fungerar som manuskriptets tekniska redaktör. Personen har i allmänhet inte deltagit i forskningen med någon annan insats och omnämns inte som upphovsman.

Märket för kollegial granskning

Märket för kollegial granskning är Vetenskapliga samfundens delegations registrerade varumärke, med hjälp av

vilket finländska vetenskapsförläggare kan märka publicerade artiklar och böcker, som genomgått vetenskaplig förhandsbedömning. Märket innebär att publikationen i fråga genomgått en kollegial granskning i enlighet med de kvalitetskrav och etiska krav som tillämpas inom det internationella vetenskapssamfundet (se även rovpublikationer).

Oredlighet

Med oredlighet i vetenskaplig verksamhet avses att vilseleda vetenskapssamfundet och ofta även beslutsfattarna. Det innebär att presentera falsk information eller falska resultat för vetenskapssamfundet eller att sprida dessa till exempel i en publikation, i ett föredrag vid en vetenskaplig konferens, i ett manuskript som ska publiceras, i undervisningsmaterial eller i en ansökan om finansiering. Oredlighet är också att stjäla andra forskares arbete eller att presentera det som egen forskning.

Plagiering (plagiarism)

Plagiering är oredlighet. Plagiering, eller olovligt lån, innebär att lägga fram en forskningsplan, ett manuskript, en artikel eller annan text eller en del därav, en bildlig framställning eller en översättning som någon annan tagit fram, som sin egen. Plagiering är både direkt och omarbetad kopiering som inte genom korrekt hänvisning refererar till den verkliga upphovsmannen.

Redaktörskap

Redaktörskap kan omfatta såväl teknisk editering av texter som innehållsmässig/vetenskaplig insats. I samband med

vetenskapliga samlingsverk är det viktigt att från fall till fall, om möjligt redan i projektets början, enas om vilka insatser som kräver att en person anges som antingen redaktör, chefredaktör eller redaktionsmedlem eller att hans eller hennes arbetsinsats uppmärksammas till exempel i tackorden (*acknowledgements*).

Rovpublikationer (predatory publications)

Med rovpublikationer avses tidskrifter och andra publikationer som framstår som vetenskapliga men som underlåter att ta ett för vetenskapsförlag typiskt ansvar till exempel vad gäller referentgranskningens höga kvalitet. Verksamheten bygger på aggressiv marknadsföring och avgifter som avkrävs författarna.

Självplagiering (self-plagiarism)

Självplagiering är en avvikelse från god vetenskaplig praxis, som innebär att samma resultat publiceras flera gånger som skenbart nya. Det är dock helt tillåtet att använda en egen, tidigare publicerad text på nytt, om skribenten på ett eller annat sätt refererar till texten eller nämner var den tidigare använts eller publicerats. Hänvisning till egna publicerade verk ska ske på samma villkor som hänvisning till andras forskning (se plagiering). Detta bör beaktas också i merit- eller publikationsförteckningen t.ex. när det gäller översatta versioner av publikationerna.

Vid misstanke om att en forskare överdriver eller förvränger sina meriter i en meritförteckning, i övriga ansökningshandlingar eller i översättningar av dessa, kan ärendet handläggas som misstanke

om avvikelser från god vetenskaplig praxis i enlighet med Forskningsetiska delegationens anvisningar.

Spökskrivare/-upphovsman (ghost author, ghost writer)

Termen kan syfta på två olika företeelser. Med spökskrivare/-upphovsman kan avses en upphovsman som enligt överenskommelse skriver för en annan persons räkning och som förblir anonym. Ibland avser termen en person som med tanke på sin forskningsinsats borde nämnas som upphovsman men vars namn saknas i förteckningen. Ingen av dessa metoder är förenlig med god vetenskaplig praxis. Se även *medical writer*.

Innan manuskriptet erbjuds för publicering bör det säkerställas att alla som varit delaktiga i forskningen är medvetna om vilka upphovsmän som valts till författarförteckningen och namnens inbördes ordning, samt att de godkänner urvalet.

Stöld (misappropriation)

Stöld är oredlighet och innebär att olovligt presentera eller använda en annan persons forskningsresultat, -idé, -plan, -observationer eller -material i eget namn.

Tackord (acknowledgements)

I forskningen deltar ofta personer vars insats inte är så betydande att de behöver omnämnas i författarförteckningen. De kan då omnämnas i publikationens tackord eller i förordet. Personer som kan uppmärksammas i tackorden är till exempel handledare, personer som bedömt eller kommenterat arbetet, finansärer eller tekniska forskningsassistenter.

Upphovsmännens ordningsföljd i författarförteckningen

Betydelsen av ordningsföljden i författarförteckningen i en sampublication varierar mellan olika vetenskapsområden. Beroende på vetenskapsområde kan tyngdpunkterna ligga på t.ex. den förstnämnda och/eller sistnämnda upphovsmannen. Först nämns ofta den forskare som utfört den största delen av arbetet, och sist handledaren eller forskningsgruppens chef. Inom andra områden tillämpas alfabetisk ordningsföljd.

Forskningsetiska delegationen rekommenderar att man följer den praxis som är etablerad inom vetenskapsområdet och som erkänns av vetenskapssamfundet, och ser till att alla är medvetna om och godkänner den valda ordningsföljden. Att komma överens om detta på förhand är särskilt viktigt vid tvärvetenskapliga och internationella projekt, på grund av att olika vetenskapsområden tillämpar olika praxis.

Upphovsmännens roller (contributorship) och andra ansvarsområden

I vissa fall har en publikation sammanställts av en så bred eller tvärvetenskaplig grupp att det är orimligt att kräva att var och en ska bära forskningsetiskt ansvar för alla delar av undersökningen. Ett sätt att tillskriva var och en av de i författarförteckningen omnämnda personerna ansvar endast för sin egen andel, är att i början av publikationen räkna upp varje upphovsmans andel i forskningen. Om upphovsmännen förtecknas enligt sina roller är det viktigt att minst en upphovsman tar på sig ansvaret för hela publikationen (se ansvarig författare/upphovsman). I Bilaga 3 finns som

exempel Åbo Akademis elektroniska formulär som kan användas för att komma överens om författarordningen och upphovsmännens roller innan manuskriptet skickas till utgivaren.

Upphovsrätt

Det upphovsrättsliga upphovsbegreppet är bundet till verkets form. Ursprunglig upphovsman är den, som genom sin skapande insats bidragit till att ett verk, till exempel en publikation eller ett konstverk, uttryckts i utvändigt iakttagbar form (Upphovsrättslag 1§). Överenskommelser om upphovsmannaskap kan i stor utsträckning nås enligt upphovsrättslagen. Det kan ibland vara svårt att skilja mellan verkets form och tankeinhåll, därför finns det skäl att avtala separat också om upphovsrätten.

Eftersom upphovsrätten skyddar verkets form kan en abstrakt idé i allmänhet inte skyddas av upphovsrätten. Ur en forskningsetisk synvinkel omfattar upphovsmannaskapet dock inte bara formen utan också verkets innehåll och idé. T.ex. kan det anses vara stöld eller plagiering att låna en forskningsidé eller publicerad text utan att referera till den ursprungliga källan, även om lånet inte skulle innebära ordagrann kopiering av den ursprungliga källan.

Öppet samförfattarskap/ -upphovsmannaskap

Vid öppet samförfattarskap utarbetas forskningspublikationen öppet på nätet som samarbete mellan flera forskare. Ofta nämns alla upphovsmän i författarförteckningen.

5. Minneslista för överenskommelse om upphovsmannaskap bland parterna i ett forskningsprojekt

5.1. I planeringsskedet

Kom överens om principerna för upphovsmannaskapet

Man bör genast i projektets början, på ett sätt som alla parter godkänner, komma överens om de rättigheter, ansvarsområden och skyldigheter som gäller för de personer som deltar i forskningsprojektet. Upphovsmännen till de publikationer som projektet kommer att utmytna i är ännu inte kända, och det är inte alltid möjligt att i början av forskningsprojektet komma överens om upphovsmännens inbördes ordningsföljd i publikationernas författarförteckning. Man kan dock komma överens om principerna för upphovsmannaskapet redan innan forskningsarbetet inleds.

Överenskommelsen ska granskas och kompletteras allt eftersom projektet framskrider. Chefen för projektet eller projektets ansvariga forskare bär ansvaret för att en överenskommelse uppnås. När man kommer överens om upphovsmannaskapet bör man se till att överenskommelsen inte strider mot god vetenskaplig praxis.

Avtalet kan vara fritt utformat, i avtalspromemorian anges åtminstone

- projektets parter, underskriftsdatum och giltighetstid,
- vad en insats som berättigar till författarskap, redaktörskap eller övrigt upphovsmannaskap innebär i projektet,

- på vilka grunder en person omnämns i tackorden (*acknowledgements*) eller uppmärksammas på annat sätt,

- vilka principer som styr upphovsmännens ordningsföljd i författarförteckningen.

De delaktiga personernas upphovsmannaskap och arbetsinsats kan bedömas t.ex. med hjälp av tabellen i Bilaga 1.

Förbered er för dispyter

Dispyter bör redas ut innan manuskriptet skickas för publicering, för de kan i värsta fall leda till en utredning av avvikelser från god vetenskaplig praxis (GVP). Anteckna hur ni ska gå till väga vid eventuell dispyt. Om det uppstår meningsskiljaktigheter i fråga om upphovsmannaskapet kan forskningsorganisationens stödperson för forskningsetik hjälpa till med att medla. Se till att alla som deltar i projektet känner till principerna för god vetenskaplig praxis.

Upprätta en datahanteringsplan

Ett separat avtal kan upprättas gällande användarrättigheter till och förvaltning av data som samlats in under forskningsprojektet, möjlig arkivering eller övrig långtidslagring, hänvisningar till materialet, samt eventuell framtida användning eller förstöring av data efter avslutad forskning. Forskningsdata kan också ha samband med upphovsrättsliga frågor. Mer information om datahantering

finns i Aineistonhallinnan käsikirja (Handbok i datahantering) som upprätthålls av Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Diskutera tidsplanen för publicering av projektet, liksom möjliga publiceringskanaler

Medlemmarna i projektet har olika motiv till publiceringen. Doktorsavhandlingens framskridande kan påverka tidsplanen för vissa personer. Det är också bra att vara medveten om att inte alla utgivarna följer etiskt hållbara utgivningsprocesser. I Finland kan utgivare som ägnar sig åt regelbunden vetenskapspubliseringsansökan om märket för kollegial granskning, som berättar att publikationen i fråga genomgått kollegial granskning i enlighet med de kvalitetskrav och etiska krav som tillämpas inom det internationella vetenskapssamfundet.

5.2. Under forskningsarbetet

Kom överens om författarordningen

Avtala i tillämpliga delar vilkas namn som anges i författarförteckningen och i vilken ordning namnen nämns. Gör upp ett skriftligt avtal i god tid, och separat för varje publikation. Kontrollera den verkliga insatsen i publiceringsskedet. Se till att varje person som deltar i projektet som forskare, ansvarsperson eller assistent är medveten om vad som överenskommit om upphovsmannaskapet för publikationer som produceras under projektet. Exempeltabellen i Bilaga 2 kan användas som hjälp för att komma överens om författarordningen. I Bilaga 3 finns som exempel Åbo Akademi elektroniska formulär som kan användas för att komma överens om författarordningen och upphovsmännens roller.

Kontrollera och komplettera det avtal som upprättades i början av forskningsprojektet

Det finns skäl att alltid lyfta fram frågor om upphovsmannaskap när forskningsgruppen utökas med nya personer eller situationen på något annat sätt förändras. Ansvar för att upprätthålla diskussionen vilar på projektets eller forskningsgruppens chef eller ansvariga forskare.

5.3. I publiceringsskedet

Se till att alla godkänner de val som görs

Kontrollera innan manuskriptversionen erbjuds till publicering att alla som deltagit i forskningen är medvetna om författarförteckningen och godkänner de personer som omnämns där och i tackorden, samt verkets eventuella redaktörer och deras ordningsföljd.

Kom överens om vem som ska fungera som kontaktperson (*corresponding author*) mellan författarna och förläggaren.

Se till att alla upphovsmän som finns upptagna i författarförteckningen har godkänt manuskriptets slutliga version som skickas till utgivaren. Godkännandet kan t.ex. ske per e-post, för att kunna kontrolleras i efterhand.

Kom ihåg det forskningsetiska ansvaret

Påminn upphovsmännen om det forskningsetiska ansvar som upphovsmannaskapet medför. De personer som upptagits i författarförteckningen är gemensamt ansvariga för hela artikelns innehåll, om inget annat nämns i publikationen. Var och en bör kritiskt bedöma för egen del huruvida kriterierna för

upphovsmannaskap uppfylls, och huruvida han eller hon tillåter att det egna namnet används. Meddela författarnas bundenhet.

5.4. När forskningsprojektet slutförts

Ta hand om det data som bildats under forskningen

Kom överens om hur de data som uppkommit under forskningen förvaras på ett säkert sätt, och vad som ska hända med dem efter forskningen. Se till att all data lagras eller förstörs korrekt med hänsyn till dataskydd. För lagring av data för fortsatt användning se Aineistonhallinnan käsikirja (Handbok i datahantering) som upprätthålls av Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Synliggör upphovsmannaskapet också inför en bredare publik

Säkerställ att upphovsmannaskapet anges korrekt också i samband med konferensframträdanden och undervisning liksom när forskningen kommuniceras till en bredare publik, t.ex. i sociala medier.

Anvisningar och rekommendationer

ALLEA – All European Academies:

The European Code of Conduct for Research Integrity, revised edition, 2017 <http://www.allea.org/wp-content/uploads/2017/03/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017-1.pdf>

COPE (Committee on Publication Ethics):

Code of conduct and best practice guidelines for journal editors, 2011 <https://publicationethics.org/resources/code-of-conduct>

Council of Science Editors (CSE):

White Paper on Promoting Integrity in Scientific Journal Publications, Authorship and Authorship Responsibilities, 2012 <https://www.councilscienceeditors.org/resource-library/editorial-policies/white-paper-on-publication-ethics/2-2-authorship-and-authorship-responsibilities/>

CRedit – Contributor Roles Taxonomy:

<https://casrai.org/CRedit/>

Finlands Akademi:

Modell till publikationsförteckning, 2017: <http://www.aka.fi/julkaisuluettelo/>

Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv:

Aineistonhallinnan käsikirja <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/index.html>

Forskningsetiska delegationen och Finlands universitet UNIFI rf:

Tutkimuseettisiä näkökohtia väitöskirjan ohjaus- ja tarkastusprosessiin. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ja Suomen yliopistot UNIFIRy:n suosituksia yliopistoille, 2016 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/TENK_UNIFI_ohjeistus_vaitoskirjaprosessi.pdf

Forskningsetiska delegationen, Finlands universitet UNIFI rf, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf och Finlands Akademi:

Modell till meritförteckning för forskare, 2013 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/modell_270613.pdf

Forskningsetiska delegationen:

God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland. Forskningsetiska delegationens anvisningar 2012 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

International Committee of Medical Journals Editors, ICMJE:

Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, 2016 <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Office of Research Integrity:

Authorship Guidelines, 2010 <http://www.uaf.edu/ori/responsible-conduct/authorship/>

Swiss Academies of Arts and Science:

Authorship in scientific publications. Analysis and recommendations, 2013 <http://www.akademien-schweiz.ch/en/index/Publikationen/Archiv/Richtlinien-Empfehlungen.html>

Upphovsrättslagen:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Bilaga 1. Tabell för att fastställa upphovsmannaskapet

Nedanstående tabell kan användas vid planering av en sampublication för att, ti anslutning till upphovsmannaskapet, begrunda olika roller och hur de belönas.

Vilka insatser berättigar till omnämnande som upphovsman till en vetenskaplig publikation?	Namn i författarförteckningen	Namn som redaktör el. redaktionsmedlem	Namn i tackorden	Namn i fotnot el.dyl.	Namn i bildtext	Namnet nämns inte	Annat sätt
Planering av projektet							
Anskaffning av finansiering							
Forskningsgruppens ansvariga forskare/chef							
Medlem i forskningsgruppen							
Insamling/produktion av data							
Intervjuer							
Analys av data							
Transkribering, annan teknisk redigering av intervjumaterialet							
Skrivande av text som ska publiceras							
Feedback på manuskriptet							
Redigering							
Fotografering							
Andra illustrationer							
Översättning							
Handledning av doktorsavhandling							
Annan insats							

Bilaga 2. Exempel för upprättande av författarförteckning

De undertecknade godkänner att upphovsmännen till det manuskript som erbjuds till publicering är de personer som anges i nedanstående förteckning, i där angiven ordning. De undertecknade försäkrar också att de inte känner till några personer som fattas i författarförteckningen och vars insats skulle kunna anses berättiga till upphovsmannaskap.

De personer som omnämns i författarförteckningen och deras ordningsföljd kan diskuteras och preliminärt avtalas redan i det inledande skedet av forskningen. Namnen och deras inbördes ordning ska granskas enligt verklig insats innan det färdiga manuskriptet skickas in. Alla undertecknade ska godkänna urvalet.

Ansvarig upphovsman
Manuskriptets titel
Publikationsseriens el. förläggarens namn

Upphovsmännens namn och deras insatser								
	Namn	Skrivande/ editering av texten	Idé/planering av under- sökningen	Produktion av forsknings- data	Analys/ tolkning av data	Annan in- sats, vad?	Datum	Unders- krift
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								

Bilaga 3. Åbo Akademi's avtalsmall för fastställande av upphovsmannaskap

Åbo Akademi har tagit i bruk nedanstående formulär för överenskommelse om upphovsmannaskap (skärmdump 1.12.2017).

Blanketten som syns på skärmdumpen finns på sidan <https://survey.abo.fi/lomakkeet/8142/lomake.html>.

Åbo Akademi University - Authorship Model

Filling out the form can be continued, provided that you tick the box and enter your e-mail address at the end of the form before you make a partial submission.

Authorship

Article (heading):

Sent to (journal):

Contributor 1

Name

Contribution

- Conception
- Design
- Acquisition of material
- Analysis of material
- Interpretation of material
- Drafting of the article
- Revising the article
- Final approval (all)
- Other (specification below)

Other substantial contribution (specify):

Agreeing on authorship

Recommendation for research publications

Finnish National Board on Research Integrity TENK 2018

1. Application and mandate of the recommendations

Scientific or academic publications are an important part of academic career advancement. Practices and principles regarding who are named as authors and other contributors in research co-publications vary depending on the disciplines in question. If the research is conducted in a research group, it is not always clear in which order the names of authors or contributors should be listed, or whose names should be included in the list of authors. In cases like these, disputes over authorship can arise, and they may be difficult to resolve afterwards.

In order to prevent authorship disputes, the Finnish National Board on Research Integrity TENK decided in 2016 to draw up recommendations for researchers working in Finland on how to agree on the authorship of research co-publications. These recommendations complement the guidelines *Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland* (2012), which were drawn up jointly by TENK and the research community in Finland.

These recommendations serve as a general guide. They are meant to be considered alongside the established practices of the discipline in question. The recommendations do not, for example, provide detailed specifications on whose names should be listed in research publications. Nor do the recommendations address copyright as regulated by the Finnish Copyright Act, or the rights of ownership or use of research data.

Individual disciplines or learned societies, for example, can use these recommendations to compile their own recommendations, which

can be published on TENK's website.

The working group that drew up these recommendations was chaired by Vice Chair of TENK, University Lecturer Pekka Louhiala (University of Helsinki). The members of the working group were Humanities Research Specialist Katja Fält (Finnish Social Science Data Archive), Professor Rainer Oesch (University of Helsinki), Head of Planning Janne Pölonen (Publication Forum) and Secretary General Sanna-Kaisa Spoof (TENK). Project Manager Iina Kohonen (Responsible Research project, TENK and the Committee for Public Information TJNK) acted as the secretary of the working group.

The recommendations are based on the information TENK has received from Finnish research organisations on suspected violations of responsible conduct of research as well as the survey on how authorship is determined in different fields of research, sent by TENK to the member societies of the Federation of Finnish Learned Societies in autumn 2016.

These recommendations are available on TENK's website also in Finnish and Swedish. They were drawn up as part of the project Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta: tekijyyss, tiedon kuratointi ja hyvät tiedeviestinnän käytänteet (Information sharing creates impact: authorship, curation of information and good science communication practices) (OKM/122/524/2015), funded by the Finnish Ministry of Education and Culture in 2015–2018.

The recommendations were approved at TENK's meeting on 14.12.2017. They were submitted to Minister of Education and Culture Sanni Grahn-Laasonen on 24.1.2018.

2. Authorship as part of responsible conduct of research

The Finnish National Board on Research Integrity TENK is informed of all the notifications of violations of the responsible conduct of research (RCR) in Finland. In recent years, authorship disputes have increased in Finland and worldwide. These disputes should be resolved before the manuscript is submitted for publication, as they can in the worst case lead to an investigation of an alleged violation of the responsible conduct of research (RCR). Authorship disputes are often linked to misunderstandings, false expectations and poor or non-existent communication between members of a research project. If the authors of a research publication have not been agreed upon in advance, it is difficult to resolve these issues afterwards. The aim of these recommendations is to facilitate discussions of authorship.

2.1. What is authorship in research publications?

In these recommendations, authorship means all activity that produces and enables the production of research-based information. From the point of view of research integrity, author refers to someone who has made such a substantial contribution to the creation of a scientific article or similar publication that they should be included in the list of authors and contributors. Those listed as authors or editors may add the publication in question to their own list of publications. The concept of authorship extends beyond the concept of copyright.

All contributions do not need to be acknowledged by the inclusion of a name in the list of authors, and authorship does not necessarily have to be based on written

contributions. If the contribution does not merit inclusion in the list of authors, it can be described in the acknowledgements of the publication. It should also be noted that even when a contributor is not entitled to have their name included in the list of authors, they may have copyright to certain parts of the publication, such as illustrations.

Discipline-specific practices vary regarding who is entitled to be included in the list of authors. In addition to writing the text of the published article, the following are all contributions: conceptualising and planning the research, production, analysis or interpretation of the research data, development of data or methods used in the work, editing a collective work, and (for example) creating images to illustrate the research. How these contributions are acknowledged in the publication must be discussed and agreed upon.

When the authorship of an individual publication is decided, it is important that the practice agreed upon is generally accepted in the discipline in question and that everyone involved is aware of the decision. Especially in multi-disciplinary and international projects it is essential to be aware of the differences between the disciplines involved, and to negotiate at an early stage how these differences can be reconciled.

In order for authorship disputes to be prevented, TENK recommends that the principal investigator or head of research group begins a discussion on the principles of authorship with the researchers in a research project and others involved in co-publications. This should be done as early as the planning

stage of the research, well before the manuscript is submitted for publication.

It is advisable to agree on the principles of authorship in writing, and this discussion should be ongoing throughout the research project. Once the manuscript is completed, all people involved should understand what kind of contribution entitles one to be included in the list of authors, and it should also be clear to everyone what principles determine the order of the names in the author list.

2.2. Authorship comes with responsibility for the content

Authorship provides the researcher with recognition of their work, but it also brings responsibility for the contents of the publication and the findings of the investigation. If not otherwise stated in the publication, those included in the list of authors share a joint responsibility for the whole publication.

In multidisciplinary or other wide-ranging research projects, a publication may include very distinct research sections. In these cases, it may be impossible to demand that all the authors take responsibility for every stage of the research. One option is to make a contributorship statement, which describes the specific roles of the authors in the production of the publication. Nevertheless, at least one contributor should be selected as a guarantor who assumes responsibility for the content of the whole publication.

2.3. Authorship is not connected to employment contract

Although authorship can largely be negotiated among the people involved, the right to be

credited as an author cannot be relinquished in an employment contract or other contract. This is important not only in terms of the researcher's career development and other merits gained, but also in terms of the responsibility for research integrity that arises from authorship. TENK has established in its statements that it is irrelevant what type of position a person holds or has held (whether that of a student, an employee or so on) when their inclusion as an author of a publication is evaluated. The question of authorship depends solely on their contribution to the research-based information presented in the research.

2.4. Authorship of a PhD dissertation

Any questions regarding the authorship of a PhD dissertation must be agreed upon well in advance. If an article-based PhD dissertation includes co-authored articles, the supervisor's statement or other report must clarify the PhD candidate's contribution to the article and the research project in question. In a supervision agreement, the PhD candidate and the supervisor decide what principles of authorship are to be applied in an article-based dissertation and how the input of for example research assistants is to be acknowledged.

The PhD candidate always retains copyright to their dissertation. This applies to authors of monographs as well as article-based dissertations. Further information can be found in the recommendations drawn up by TENK and Universities Finland UNIFI, which address questions of research integrity in the supervision and review process of PhD dissertations.

3. Guidelines and recommendations on authorship

3.1. Authorship in the RCR Guidelines

All universities and the majority of research institutions and universities of applied sciences in Finland have undertaken to comply with the guidelines on *Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland* (RCR Guidelines 2012) by the Finnish National Board on Research Integrity TENK.

The RCR Guidelines state the following regarding authorship:

Before beginning the research or recruiting the researchers, all parties within the research project or team (the employer, the principal investigator, and the team members) agree on the researchers' rights, responsibilities, and obligations, principles concerning authorship, and questions concerning archiving and accessing the data.

According to the RCR Guidelines, violations of the responsible conduct of research include

- *denigrating the role of other researchers in publications, such as neglecting to mention them, and referring to earlier research results inadequately or inappropriately*
- *manipulating authorship for example by including in the list of authors persons who have not participated in the research, or by taking credit for work produced by what is referred to as ghost authors.*

RCR violations may fall either in the category of research misconduct or the category of disregard for the responsible conduct of research.

The principles regarding authorship must be agreed upon before the manuscript is submitted for publication. If an authorship dispute arises after the manuscript has been submitted to a publisher and the issue cannot be resolved, the case must be handled and solved in an official RCR process. At this point the dispute cannot be resolved by (for example) offering the injured party the authorship of another publication in compensation.

3.2. Authorship in the researcher's CV

Being listed as an author is a merit which a researcher can include in their list of publications. In Finland, research organisations and research funding agencies require that application documents (applications, CVs, lists of publications, portfolios) submitted to them or drawn up in their research communities meet the requirements for responsible conduct of research.

The Finnish National Board on Research Integrity TENK, Universities Finland UNIFI, the Rectors' Conference of Finnish Universities of Applied Sciences (Arene) and the Academy of Finland have jointly drawn up a template for a CV that complies with good research practice. This model CV for researchers provides guidelines for compiling a CV that is appropriate in terms of research integrity

and that presents the individual's merits as comprehensively, truthfully and as comparably as possible.

When including a publication in a CV or a list of publications, the researcher must ensure that all the details relating to authorship (for example the order in which authors are listed) are as in the publication itself. If a researcher is suspected of embellishing or falsifying their merits in a CV, other application documents or in their translations, the matter can be handled as an alleged violation of responsible conduct of research under TENK's RCR Guidelines.

3.3. International guidelines

Many publishers have their own authorship guidelines. A widely known example is the ICMJE guidelines of the International Committee of Medical Journals Editors, or the so-called Vancouver recommendations. The ICMJE guidelines recommend basing authorship on the following four criteria:

1. Substantial contributions to the conception or design of the work; or the acquisition, analysis, or interpretation of data for the work AND
2. Drafting the work or revising it critically for important intellectual content AND
3. Final approval of the version to be published AND
4. Agreement to be accountable for all aspects of the work in ensuring that questions related to the accuracy or integrity of any part of the work are appropriately investigated and resolved.

The intention of the ICMJE recommendations is not to exclude potential authors. The recommendations state that all the individuals who have made a substantial contribution to the planning or design of the work or the acquisition, analysis or interpretation of the data should be offered an opportunity to participate in the planning, evaluation and final approval of the manuscript and thus given an opportunity to be included in the list of authors.

In spring 2017, All European Academies (ALLEA) published an updated version of *The European Code of Conduct for Research Integrity – Revised edition*. The Code of Conduct states the following regarding authorship:

- All authors are fully responsible for the content of a publication, unless otherwise specified.
- All authors agree on the sequence of authorship, acknowledging that authorship itself is based on a significant contribution to the design of the research, relevant data collection, or the analysis or interpretation of the results.
- Authors ensure that their work is made available to colleagues in a timely, open, transparent, and accurate manner, unless otherwise agreed, and are honest in their communication to the general public and in traditional and social media.
- Authors acknowledge important work and intellectual contributions of others, including collaborators, assistants, and funders, who have influenced the

reported research in appropriate form, and cite related work correctly.

- All authors disclose any conflicts of interest and financial or other types of support for the research or for the publication of its results.
- Authors and publishers issue corrections or retract work if necessary, the processes for which are clear, the reasons are stated, and authors are given credit for issuing prompt corrections post publication.
- Authors and publishers consider negative results to be as valid as positive findings for publication and dissemination.
- Researchers adhere to the same criteria as those detailed above whether they publish in a subscription journal, an open access journal or in any other alternative publication form.

More guidelines and recommendations on authorship are listed at the end of these recommendations.

4. Terms associated with authorship and authorship misconduct

Acknowledgements

Research process often involves participants whose contribution is not sufficient enough to entitle them to be listed as authors.

These contributors can be named in the acknowledgements or the preface. The input of supervisors, reviewers, those who have provided feedback and comments, funders, or research assistants may be credited for example in this way.

Conflicts of interest

Funding sources and other conflicts of interest relevant to the research must be disclosed to all members of the research project and reported when the results are published.

Researchers must refrain from any research-related evaluation and decision-making when there is reason to suspect conflict of interest.

Contributorship and other responsibilities

Sometimes a publication has been created by such a large and multi-disciplinary group that it would be unreasonable to demand everyone to assume responsibility for research integrity in every part of the research. One way to make the authors responsible only for their own section of the work is to list each author's contribution to the research in the beginning of the publication. If the authors are listed on the basis of their contributorship, it is important that at least one author takes responsibility for the whole publication (see guarantor). Appendix 3 shows an example of an electronic form used at Åbo Akademi

University, which helps the participants agree on the order of the authors and the contents of the contributions before the manuscript is submitted to a publisher.

Copyright

The concept of authorship under copyright is related to the appearance of the work. The original author is the person whose creative input has influenced the creation of a work, for example a publication or a work of art, in a format that can be observed (Copyright Act section 1). According to the Finnish Copyright Act, authorship can be largely agreed upon. It may sometimes be difficult to draw a distinction between the outer appearance or form of a work and the non-protectable ideas. It is therefore best to make a separate agreement on copyright.

Because copyright protects the outer appearance of the work, an abstract idea cannot as a general rule receive protection through copyright. However, from the point of view of research integrity, authorship is a broader concept that extends beyond the form or appearance of the work to cover also the contents of the work and the ideas behind it. For example, stealing a research idea or citing a published text without reference to the original source can be considered as misappropriation or plagiarism, also when the text has not been copied verbatim from the original.

Corresponding author

Corresponding author refers to the person who manages interaction with the publisher. Their contact information is given in or in context of the published article, and it is their responsibility to ensure that information flows between the publisher and the other authors. Use of the term varies in different disciplines. A corresponding author may also act as a guarantor.

Disregard for the responsible conduct of research

In Finland, disregard for the responsible conduct of research is classed as a violation of the responsible conduct of research. It is manifested as gross negligence and carelessness at different stages of the research process.

Editing

Editing can refer to technical revision of the text as well as content-related or scientific contribution. For editions or collective works of research, it should be agreed on a case-by-case basis, possibly as early as at the start of the project, what kind of contribution entitles someone to be named as an editor, editor-in-chief or member of the editorial board, and on what basis their contribution is to be noted for example in the acknowledgements.

Ghost author, ghost writer

This term can refer to two different phenomena. A ghost writer or ghost author can be a writer who has agreed to write on someone else's behalf as an unnamed author. The term can also refer to someone who should be named as an author because of their

contribution, but whose name is not included in the list of authors. Neither practice is in line with responsible conduct of research. See also medical writer.

Before a manuscript is submitted for publication, it should always be ensured that all the people who have participated in the research know who have been selected to be listed as authors as well as the order in which they are listed, and that they approve of this choice.

Guarantor

Guarantor refers to the author who takes main responsibility for the content of the whole publication. The guarantor is especially important in multi-disciplinary or otherwise extensive co-publications, in which individual researchers cannot be assumed to be able to evaluate the work of all the authors. This role is usually assumed by the head of the research group or another researcher in a senior position. See also corresponding author.

Each researcher is responsible for ensuring that their research community complies with responsible conduct of research practices also on authorship questions. In research groups, it is important to ensure that also those at the start of their research careers are aware of the rules that bind the research community.

Honorary/guest/gift authorship

Gift authorship refers to a practice in which authorship is given as 'a gift' to someone whose contribution does not entitle them to be included in the list of authors. Gift authorship is sometimes given in hopes of receiving a favour in return. However, a gift author may not always know about their

authorship. Their name may have been added to the list of authors merely to add scientific merit to the publication. Sometimes the situation involves a power dynamic that may occur for example between a postgraduate student and a more senior researcher.

Gift authorship is not in line with responsible conduct of research. It is important to understand that those named as the authors of a publication are also responsible for the contents of that publication, and that this responsibility applies also when an RCR violation is suspected.

Label for peer-reviewed scholarly publications

The peer-review label is a trademark registered by the Federation of Finnish Learned Societies. Scientific publishers in Finland can use this label to denote the articles and books they have published that have undergone a scientific peer-review process. The label indicates that the publication has been peer-reviewed in line with the quality and ethical requirements of the international research community (see also predatory publications).

Medical writer

This term refers particularly to writers in medical research who act as technical editors of the manuscript. They have not usually made any other contribution to the research, and are not named as authors.

Misappropriation

Misappropriation is research misconduct. It refers to the wrongful presentation or use of someone else's results, research idea, research plan, observation or data as one's own.

Misconduct

Research misconduct refers to misleading the research community and often also the decision-makers. This includes presenting false information or results to the research community or disseminating false information or results in a publication, a conference presentation, a manuscript intended to be published, learning materials, or funding applications. Misconduct also refers to misappropriating other researchers' work and the representation of other researchers' work as one's own.

Open collaborative authorship

In open collaborative authorship, several authors work on a research publication in collaboration. All the collaborators are often included in the list of authors.

Order of authors

The significance of the order in which the authors of a co-authored article are listed varies depending on the discipline. In some disciplines, the first author and/or the last author on the list are the most important. Often the researcher who has done the majority of the work is named as first author, and the supervisor or the principal investigator comes last on the list. In certain fields, authors can be listed in alphabetical order.

TENK recommends following the practices that have been accepted by the discipline in question and approved by the research community. It must be ensured that all the authors are aware of and approve of the order chosen. It is particularly important to agree upon the order of authors in multi-disciplinary and international projects, given the different practices in different fields.

Plagiarism

Plagiarism is misconduct. Plagiarism, or unacknowledged borrowing, refers to representing another person's research plan, manuscript, article or other texts or parts thereof, visual materials, or translations as one's own. Plagiarism means both direct copying as well as adapted copying, where the original author is not credited with proper citation.

Predatory publications

Predatory publications are journals or other publications that have the appearance of scientific publications, but which do not uphold the responsibilities of a genuine scientific publisher, for example carrying out an appropriate peer-review process. Their operations are based on aggressive marketing and charging the authors for fees.

RCR, responsible conduct of research

RCR is the abbreviation for responsible conduct of research. RCR means procedures that are endorsed by the research community: i.e., integrity, general meticulousness and accuracy in conducting research, in documenting and presenting research findings and in evaluating the research and its findings, ethical data acquisition methods, and respecting the work of other researchers. TENK monitors the compliance with RCR in Finland. TENK's guidelines Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland, known as the RCR Guidelines, are available in Finnish, Swedish and English. An electronic version of the guidelines is available on the website of the Finnish National Board on Research

Integrity TENK. Printed guidelines can be ordered from TENK free of charge.

Self-plagiarism

Self-plagiarism violates the responsible conduct of research. This term refers to publishing the same results multiple times ostensibly as new results. However, it is completely permissible to use one's own previously published texts again, provided that a reference or citation indicates where the text in question has previously been used or published. Researchers must cite their own published works in the same way as other researchers' work (see plagiarism). This must be observed also in CVs and list of publications, for example regarding translated versions.

If there is reason to suspect that a researcher embellishes or falsifies their achievements in a CV, another application document or a relevant translation, the matter can be handled as an alleged violation of responsible conduct of research in line with the guidelines of the Finnish National Board on Research Integrity TENK.

Substantial contribution

Many authorship guidelines recommend that the right to be included in the list of authors is brought into discussion only when the contribution towards the research is substantial. However, the definition of 'substantial' varies depending on the discipline. In certain fields it is typical that only the actual writing of the publication entitles a person to be included in the list of authors. In other fields, gathering data, contributing to the analysis, conceptualising the research idea, or other work related to the research process

can be required for being included in the list of authors. In some fields, a person's contribution can be considered substantial, if their experience, knowledge, skills or other creative input has led to the discovery presented in the publication.

TENK does not comment on discipline-specific differences in defining what constitutes substantial contribution. However, it is important that agreement is reached at an early stage, especially in multi-disciplinary and international research projects, in which views of substantial contribution and what qualifies one for author status may differ. These discussions should be initiated whenever new people join a research group or the situation otherwise changes.

5. Authorship agreement checklist for participants in a research project

5.1. When planning the research

Decide the principles of authorship

The rights, responsibilities and obligations of the participants in a research project must be agreed upon in a way that all parties approve of immediately at the start of the project. At this stage, the authors of the publications which the research project will produce may not yet be known. In addition, it is not always possible to decide for example the order in which the authors of a publication will be named. The principles of authorship can nevertheless be decided before the research begins.

These agreements should be checked and supplemented as the project moves forward. The responsibility for this lies with the head of the project or the principal investigator. When authorship decisions are made, it is important to ensure that there is no conflict with responsible conduct of research.

The agreement may be free-form. A memorandum of the agreement is to contain at least:

- the participants, date of signature and period of validity of the project
- what the contributions entitling to authorship, contributorship or editorship mean in the project
- on what basis a person is named in the acknowledgements or is credited in other ways

- on what principle the order of the authors in a publication is decided.

Authorship questions and the contributions of research participants can be evaluated using for example the table in Appendix 1.

Prepare for disputes

Disputes should be resolved before a manuscript is submitted for publication. In the worst case, authorship disputes can lead to an investigation of violation of responsible conduct of research (RCR). Write down how to act in the event of potential disputes. If there is a difference of opinion regarding authorship, mediation help can be requested for example from a research integrity adviser of the research organisation. Make sure that all participants in the project are familiar with the principles of responsible conduct of research.

Write a data management plan

A separate agreement can be drawn up of the rights to use and manage the data gathered in the research, possible archiving plans or other long-term storing of the data, possible further use or destruction of the data, and how the data should be cited. Research data may also involve copyright factors. Further information of data management can be found for example in the Data management guidelines maintained by the Finnish Social Science Data Archive.

Discuss the publication schedule of the project and possible publication channels

The members of the project will have different motives for publication. For some, the schedule may be influenced for example by the progress of a PhD dissertation. It is also good to be aware that all publishers do not use ethically sustainable publication processes. In Finland, publishers that regularly publish scientific publications can apply for a peer-review label, which shows that the publication in question has been peer-reviewed in line with the quality and ethical requirements of the international research community.

5.2. During the research

Decide the order of the names on the list of authors

Where applicable, decide whose names will be included in the list of authors and in what order. Make an agreement in writing, in advance and separately for each publication. Check the actual contributions at the publication stage. Make sure that each person participating in the project as a researcher, person in charge or assistant knows what has been agreed upon regarding the authorship of publications produced in the project. The table in Appendix 2 can be used as an aid in authorship agreement discussions. Appendix 3 shows an example of an electronic form of Åbo Akademi University, which helps determine the order of the authors and the roles of the participants.

Check and revise the agreement made at the start of the research project

The principles concerning authorship should be brought up when new people join a research group or the situation otherwise changes. Responsibility for maintaining this discussion lies with the head of the research group or the principal investigator.

5.3. At the research publication stage

Make sure that everyone approves of the decisions made

In the publication process of the manuscript, check with each manuscript version which is sent to the publisher that all those who contributed to the research are aware of and accept the list of authors, the people mentioned in the acknowledgements and the possible editors, and that they accept the order in which these persons are listed.

Decide who acts as the corresponding author who liaises between the authors and the publisher.

Make sure that each author included in the list of authors has approved the final version of the manuscript submitted for publication. Approval can be expressed (for example) by e-mail, so that it can be subsequently checked.

Remember the responsibility for research integrity

Remind the authors of the responsibility for research integrity that authorship brings. All authors are responsible for the contents of the entire publication, unless otherwise stated in the publication. Each person should

critically assess whether their contribution meets the criteria for authorship and whether they should give permission for the use of their name on the list of authors. Disclose any conflicts of interest that the authors may have.

5.4. At the end of the research project

Take responsibility of the data created during the research

Decide how the data collected in the research can be safely stored during the research and what will happen to it once the research project ends. Make sure that the data is appropriately stored or destroyed, taking care of data protection. On how to store research data for further use, see the Data management guidelines maintained by the Finnish Social Science Data Archive.

Authorship should be made clear when communicating to a wider audience

Make sure that authorship is indicated correctly in conference presentations and when teaching. Authorship must be made clear also in communication to an audience that is more extensive than the research community, e.g. in social media.

Guidelines and recommendations

Academy of Finland:

Model for list of publications, 2017
<http://www.aka.fi/julkaisuluettelo/>

ALLEA – All European Academies:

The European Code of Conduct for Research Integrity, revised edition, 2017 <http://www.allea.org/wp-content/uploads/2017/03/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017-1.pdf>

COPE (Committee on Publication Ethics):

Code of conduct and best practice guidelines for journal editors, 2011 <https://publicationethics.org/resources/code-of-conduct>

Copyright Act:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Council of Science Editors (CSE):

White Paper on Promoting Integrity in Scientific Journal Publications, Authorship and Authorship Responsibilities, 2012 <https://www.councilscienceeditors.org/resource-library/editorial-policies/white-paper-on-publication-ethics/2-2-authorship-and-authorship-responsibilities/>

CRedit – Contributor Roles Taxonomy:

<https://casrai.org/CRedit/>

Finnish National Board on Research Integrity TENK and Universities Finland UNIFI ry:

Supervision of doctoral dissertations and their review process in Finland with a special emphasis on research integrity. Recommendations to universities by the Finnish National Board on Research Integrity TENK and Universities Finland UNIFI, 2016 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/TENK_UNIFI_recommendations_supervision_of_doctoral_dissertations.pdf

Finnish National Board on Research Integrity TENK, Universities Finland UNIFI ry, Rectors' Conference of Finnish Universities of Applied Sciences Arene ry and Academy of Finland:

Template for researcher's curriculum vitae, 2013 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/CV_english_270613.pdf

Finnish National Board on Research Integrity TENK:

Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland. Guidelines of the Finnish National Board on Research Integrity TENK, 2012 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Finnish Social Science Data Archive:

Data management guidelines <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/en/index.html>

International Committee of Medical Journals Editors, ICMJE:

Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, 2016 <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Office of Research Integrity:

Authorship Guidelines, 2010 <http://www.uaf.edu/ori/responsible-conduct/authorship/>

Swiss Academies of Arts and Science:

Authorship in scientific publications. Analysis and recommendations, 2013 <http://www.akademien-schweiz.ch/en/index/Publikationen/Archiv/Richtlinien-Empfehlungen.html>

Appendix 1. Table for assessing authorship

When planning a co-publication, the table below can be used to discuss the different roles associated with authorship and how they should be acknowledged.

What kind of contribution confers authorship of a scientific publication	Name in list of authors	Name as editor or member of editorial board	Name in acknowledgements	Name in footnote, etc.	Name in caption	Name not mentioned	Other method
Project design							
Obtaining funding							
Principal investigator/ head of the research group							
Member of the research group							
Gathering/ producing material							
Conducting interviews							
Analysing material							
Transcription, etc. technical production of interview material							
Writing the text to be published							
Commenting on the manuscript							
Editing the text							
Photography							
Other illustrations							
Translation							
Dissertation supervision							
Other contribution							

Appendix 2. An example of creating a list of authors

The undersigned agree that the authors of the manuscript intended to be submitted for publication are the people listed below, in the order presented. The undersigned also assure that to their knowledge, there are no people missing from the list of authors whose contribution to the manuscript could be considered worthy of authorship status.

The authors and the order in which they are listed can be discussed and provisionally agreed upon already at the initial stage of the research. The names and their order should be checked in terms of the actual contributions before the finished manuscript is submitted. All the undersigned must approve of the decision made.

Guarantor	
Name of manuscript	
Name of publication series or publisher	

Names of authors and their contributions								
	Name	Writing/editing the text	Research conception/design	Producing research material	Analysis/interpretation of material	Other contribution, specify	Date	Signature
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								

Appendix 3. The authorship model of Åbo Akademi University

Åbo Akademi University has adopted this form for agreeing authorship (screenshot 1.12.2017).

The form shown on the screenshot can be found on the web page <https://survey.abo.fi/lomakkeet/8142/lomake.html>.

Åbo Akademi University - Authorship Model

Filling out the form can be continued, provided that you tick the box and enter your e-mail address at the end of the form before you make a partial submission.

Authorship

Article (heading):

Sent to (journal):

Contributor 1

Name

Contribution

- Conception
- Design
- Acquisition of material
- Analysis of material
- Interpretation of material
- Drafting of the article
- Revising the article
- Final approval (all)
- Other (specification below)

Other substantial contribution (specify):

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK)

on Suomen opetus- ja kulttuuriministeriön tiedeyhteisön esityksestä nimeämä asiantuntijaelin. TENK on perustettu asetuksella vuonna 1991 käsittelemään tieteelliseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja edistämään tutkimuseetiikkaa. Suomessa yliopistot, ammattikorkeakoulut ja muut tutkimusorganisaatiot ovat vapaaehtoisesti sitoutuneet noudattamaan TENKin ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä.

Forskningsetiska delegationen (TENK)

är ett sakkunnigorgan som utses av Finlands undervisnings- och kulturministerium på förslag av det vetenskapliga samfundet. Forskningsetiska delegationen grundades med en förordning år 1991 för att behandla etiska frågor med anknytning till vetenskaplig forskning och för att främja forskningsetiken. I Finland har universitet, yrkeshögskolor och andra forskningsorganisationer frivilligt förbundit sig till att följa Forskningsetiska delegationens anvisningar om god vetenskaplig praxis.

The Finnish National Board on Research Integrity TENK

is a body of specialists as appointed by the Ministry of Education and Culture in Finland on the proposal of the scientific community. TENK was founded in 1991 by decree to handle ethical issues on scientific research and to promote research integrity. Universities, universities of applied sciences and other research organisations in Finland have voluntarily committed to comply with TENK's guidelines on responsible conduct of research.

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

FINNISH NATIONAL BOARD ON
RESEARCH INTEGRITY TENK

www.tenk.fi